

Девизни прописи Краљевине Југославије (допуна издања од октобра 1935. године), 1936.

Садржај

Предговор

- I. Девизни правилник
- II. Новији клириншки споразум
- III. Контрола увоза
- IV. Контрола увоза јапанске робе
- V. Контрола плаћања
- VI. Девизно пословање поморског
бродарства
- VII. Промене код овлашћених завода

339,5(497.1)
1094.5

DEVIZNA BIBLIOTEKA

1.

K. M. LJUBISAVLJEVIĆ

DEVIZNI PROPISI

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

(DOPUNA IZDANJA OD OKTOBRA 1935 GODINE)

SADRŽAJ:

- I DEVIZNI PRAVILNIK (sa svima dopunama i izmenama)
- II NOVIJI KLIRINŠKI SPORAZUMI
- III KONTROLA UVOZA (sa spiskom artikala i upustvima za podnošenje molbi)
- IV KONTROLA UVOZA JAPANSKE ROBE
- V KONTROLA PLAĆANJA
- VI DEVIZNO POSLOVANJE POMORSKOG BRODARSTVA
- VII TABELARNI PREGLED SVIH KLIRINŠKI SPORAZUMA (kao specijalni dodatak)

BEOGRAD, JUNA 1936

1_a

DEVIZNA BIBLIOTEKA

1_a

DEVIZNI PROPISI KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

(DOPUNA IZDANJA OD OKTOBRA 1935 GODINE)

SADRŽAJ:

- I DEVIZNI PRAVILNIK (sa svima dopunama i izmenama)
- II NOVIJI KLIRINŠKI SPORAZUMI
- III KONTROLA UVOZA (sa spiskom artikala i upustvima za podnošenje molbi)
- IV KONTROLA UVOZA JAPANSKE ROBE
- V KONTROLA PLAĆANJA
- VI DEVIZNO POSLOVANJE POMORSKOG BRODARSTVA
- VII TABELARNI PREGLED SVIH KLIRINŠKIH SPORAZUMA (kao specijalni dodatak)

BEOGRAD, JUNA 1936

Inv. br. 36092

PREDGOVOR

Ova knjiga služi kao dopuna ranijeg izdanja knjige „Devizni propisi Kraljevine Jugoslavije“, od oktobra 1935 godine. Od prethodnog izdanja proteklo je 8 meseci i za to vreme bilo je većih izmena i dopuna u deviznim propisima naše semlje. Mnoge od ovih izmena menjaju iz osnova izvesne ranije propise, te bi nepoznavanje ovih izmena i dopuna moglo biti od velike štete i neugodnosti po ona lica i ustanove koje se po njima moraju upravljati.

Iako ova knjiga u izvesnoj meri služi kao dopuna prethodnog izdanja, ipak se nastojalo da se za pojedina poglavlja pruži celina, pa je otuda moguće da je iz prethodne knjige prenesen izvesan ceo propis ili objašnjenje, da bi i onaj koji pri sebi nema prvo izdanje mogao imati jasnu predstavu o odnosnim odredbama. Tako je u ovoj knjizi izložen kompletan Devizni pravilnik, sa svima odredbama koje su, izmenjene ili dopunjene, važile na dan izdanja knjige.

Inače, ovo izdanje sadrži važne odredbe o kontroli i evidentiranju uvoza i novim propisima i upustvima izdatim u svrhu sprovođenja novo uvedenih mera, kao i tabelarnu pregled klirinških ugovora.

20 juna 1936 g.

K. M. Lj.

I DEVIZNI PRAVILNIK

Na osnovu čl. 9 Zakona o odobrenju ugovora između Države i Narodne banke za izvršenje Zakona o novcu Kraljevine Jugoslavije od 11 maja 1931 godine, a na predlog Narodne banke, Ministar finansija je pod br. 112400 od 7 oktobra 1931 god. propisao:

PRAVILNIK*)

o reguisanju prometa devizama i valutama

Čl. 1¹⁾)

Trgovinom devizama i valutama, posredovanjem u poslovima platnog prometa između naše zemlje i inostranstva kao i ostalim poslovima deviznog prometa mogu se baviti, sem Narodne banke, samo oni novčani zavodi koji za to dobiju specijalno ovlašćenje od Narodne banke.

Trgovinom stranim novcem, kako papirnim tako i zvečnim, mogu se baviti, sem ovlašćenih novčanih zavoda, samo one menjačke radnje, koje za to dobiju specijalna ovlašćenja od Narodne banke.

*) Tekst Pravilnika sadrži sve izmene i dopune koje su nastale do dana izdanja ove knjige.

¹⁾ Poslednja izmena ovog člana, kojom je znatno dopunjen, r. M. f. II Br. 82740 od 9 juna 1934.

Svi ovi poslovi moraju se obavljati samo u granicama datog ovlašćenja i u lokalu novčanog zavoda, odnosno menjačke radnje na koju ovlašćenje glasi)

Ova ovlašćenja može Narodna banka u svako doba oduzeti saopštavajući pismom novčanom zavodu, odnosno menjačkoj radnji svoju odluku o oduzimanju datog ovlašćenja.

Novčani zavodi ovlašćeni za rad devizama mogu prodavati devize u svima slučajevima predviđenim ovim pravilnikom, ukoliko plaćanje nije regulisano na drugi način (kliring, rešenja Ministarstva finansija, ovlašćenja za kompenzacije itd.).

Novčani zavodi ovlašćeni za rad valutama i ovlašćene menjačke radnje mogu prodavati strane valute u novčanicama, po viziranim putnim ispravama, prema odredbama čl. 4 ovog Pravilnika, a ostalim licima samo na osnovu naročitih ovlašćenja Ministarstva finansija.

Ovlašćeni novčani zavodi i menjačke radnje mogu prodavati zlato, kovano, samo Narodnoj banci, a drugim licima i ustanovama za industrijske i druge opravdane svrhe samo po specijalnom odobrenju Narodne banke¹⁾.

Kupovina i prodaja deviza i valuta, plaćanje dugovanja i naplata potraživanja u inostranstvu kao i ostali poslovi deviznog prometa, moraju se obavljati isključivo preko za to ovlašćenih ustanova.

¹⁾ Ovlašćeni zavod ili menjač ne sme obavljati devizne, odnosno valutne, poslove izvan svoga poslovnog lokala za koji je vezano dato mu ovlašćenje. Svaka promena poslovnog lokala mora se prijaviti Narodnoj banci.

²⁾ Za trgovanje zlatnim novcem uopšte, važe devizni propisi koji se odnose na trgovinu stranim novčanicama. (r. M. f. Br. 145300/931). Kupovina lomljenog zlata i prodaja izradevina od zlata (juveliri, zlatari, kujundžije) nisu zabranjene.

Zaključivanje poslova u zemlji ne sme se vršiti u stranoj valuti niti vezivati za stranu valutu i zlato već se mora vršiti u dinarima bez ikakvih klauzula.³⁾

Čl. 1-a²⁾

Lica i preduzeća koja se bave industrijskom preradom plemenitih metala i to: zlata, srebra i platine sa platinskom grupom (osmium, iridium, paladium, rutenium, rodium), mogu kupovati ove metale u slobodnom prometu samo na osnovu prethodnog odobrenja Narodne banke³⁾.

Sva ona lica i preduzeća, kojima Narodna banka odobri kupovinu i upotrebu plemenitih metala u cilju prerađivanja, moraju voditi naročitu knjigu, iz koje bi se u svako doba mogla videti količina i finoća kupljenog i prodanog plemenitog metala, cena, ime i adresa prodavca odnosno kupca, broj i datum dozvole Narodne banke.

Zanatske i trgovačke radnje, koje se bave zanatskom izradom predmeta od označenih plemenitih metala, kao i zubni lekari, mogu kupovati ove metale u slobodnom prometu bez dozvole Narodne banke, ali ne smeju ih prelivati u poluge i slične komade i kao takve prodavati bez naročite dozvole Narodne banke, izuzev ako prodaju vrše Narodnoj banci.

¹⁾ Na pr. građanske obaveze, zajmovi, kirija, usluge, upotreba patenta itd.

²⁾ Ovaj član je ustanovljen rešenjem Min. finansija II Br. 127040 od 4-IX-934 g.

³⁾ Koja su to preduzeća koja se bave industrijskom preradom zlata, a koja podležu ograničenjima ovoga člana, to na osnovu prethodnog ispitivanja određuje Narodna banka, prema kapacitetu i obimu njihovog poslovanja. Ova preduzeća, da bi smela kupovati plemenite metale za svoje prerađivačke svrhe, moraju imati konkretna ovlašćenja Narodne banke na koja se upisuju sve nabavljene količine i to bilo od ovlašćenih zavoda i menjača ili od privatnih imalaca.

Svaki prekršaj ovih odredaba kazniće se po propisima čl. 7 i 8 Uredbe o nadzoru proizvodnje i upotrebi plemenitih metala od 4. avgusta 1934. godine.¹⁾

Čl. 2

Celokupan devizni promet mora se obavljati preko domaćih berzi putem ovlašćenih novčanih zavoda. Na isti način će se obavljati i sve kompenzacije²⁾ koje ovlašćeni zavodi vrše za svoje komitente.

Ako je izvoznik u isto vreme i uvoznik može od dobivenih deviza od izvoza upotrebiti potreban iznos za plaćanje nabavljene robe u inostranstvu s tim da je dužan tu upotrebu svojih deviza pravdati na isti način kao i kupovinu kod Narodne banke ili kod jedne od ovlašćenih banaka.³⁾ Kompenzaciju izvozničkih deviza za plaćanje izvezenе robe može vršiti samo onaj trgovac koji bude dobio prethodno odobrenje od Narodne banke.

Čl. 3

Za potrebe plaćanja kupljene robe u inostranstvu mogu se nabavljati sredstva plaćanja u inostranstvu samo preko ovlašćenih novčanih zavoda.

Ovlašćene banke mogu prodavati sredstva plaćanja

¹⁾ Ova uredba predviđa kaznu od 1 milion din. a u slučaju težih prekršaja i više.

²⁾ Izraz „kompenzacija“ u prvom stavu ovog člana pretpostavlja slučaj kada jedan ovlašćeni zavod sprovodi na berzi kupoprodaju deviza za račun svojih komitenata, od kojih je jedan uvoznik, za koga zavod kupuje, a drugi izvoznik, za čiji račun zavod prodaje slobodnu devizu preko berze.

³⁾ Ovde je reč o privatnim kompenzacijama u pravom smislu reči, pri čemu se izvozničko uverenje pravda uvoznim i drugim dokumentima iz čl. 3 Pravilnika.

u inostranstvu samo na osnovu urednih uvozničkih dokumenata — originalne fakture i odnosne carinske deklaracije — o već izvezenoj robi, uz podnošenje uverenja o protokolaciji firme odnosno o obrtnici, kao i o plaćenju porzi za ranije godine i isteklo polugode tekuće godine.

Ovlašćene banke mogu primati za pravdanje prodatih sredstava plaćanja u inostranstvu samo one uvozne deklaracije koje su izdate posle 1. januara 1932. godine sa odnosnim originalnim fakturama a ranije deklaracije i fakture samo po prethodnom odobrenju Narodne banke.

Na uvoznim dokumentima — originalnim fakturama i carinskim deklaracijama — staviće ovlašćena banka štamblj: »opravdano za sumu« Datum i potpis ispod štamblja banke.

U slučajevima potrebe plaćanja robe u inostranstvu unapred, tj. pre uvoza, može Narodna banka davati odobrenja za nabavku stranih platežnih sredstava po prethodno podnetoj joj obrazloženoj pismenoj pretstavci i u tom odobrenju ima predvideti najduži rok za pravdanje. Ovlašćene banke, koje na osnovu ovog odobrenja vrše prodaje stranih platežnih sredstava, moraju na obrascima izdatim od Ministarstva finansija uzeti od uvoznika obavezu, da će robu uvesti u određenom roku.

Uplate u kliring bez poreskog uverenja. U vezi ranijeg rešenja, po kome su ovlašćeni zavodi podnosili Narodnoj banci spisak domaćih uvozničkih firmi, koje su izvršile uplatu u kliring bez podnošenja poreskog uverenja, Ministarstvo finansija doneo je naknadno rešenje koje glasi:

Da u buduće ovlašćeni zavodi dostavljaju neposredno Ministarstvu finansija — Bankovno i valutno odeljenje — spiskove firmi i lica koja, prilikom uplata na zbirni račun kod Narodne banke, ne podnesu uve-

renje o plaćenom porezu. Pri tom će zavodi, dostavljajući ime firme koja nije platila porez, navoditi i njenu tačnu adresu (za veća mesta ulicu i broj kuće). — (Dev. br. 9/935 — »D.p. Kr. Jug. 1935« str. 42 i 50).

Plaćanje podvoza. U mesto ranijih odredaba o načinu plaćanje podvoza pri uvozu i izvozu (r. M. f. br. 145300/6 od 31-XII-931 g.) doneto je pod br. 12693/VIII od 21 aprila 1936 god. novo rešenje koje glasi:

»Da se plaćanje podvoza ima regulisati na sledeći način:

Za potrebe plaćanja podvoza po uvezenoj ili izvezenoj robi mogu se prodavati strana platežna sredstva na osnovu urednih dokumenata, t.j. tovarnih listova (konosmana) uz obračune špeditera. Tačnost i verodostojnost špediterskih računa dužna je da overi svojim potpisom ona firma koja preko ovlašćenog zavoda vrši plaćanje podvoza.

Plaćanje podvoza ne može se vršiti slobodnim (zlatnim) devizama za robu koja se uvozi iz jedne klirinške zemlje ili koja se u klirinšku zemlju izvozi.

Plaćanje podvoza robe u odnosu na zemlje s kojima se platni promet sprovodi putem kliringa, privatnog kliringa ili na osnovu specijalnih kompenzacionih sporazuma, — ima se vršiti na isti način kao i plaćanje same robe, ukoliko specijalnim odredbama nije drukčije propisano.

U izuzetno opravdanim slučajevima plaćanje podvoza može se vršiti na drugi način samo na osnovu odobrenja Narodne banke.«

U spornim ili nedovoljno jasnim slučajevima zavodi su dužni tražiti prethodno objašnjenje od Narodne banke.

Prilikom primanja naloga od komitenata za plaćanje podvoza na inostranim relacijama, a na osnovu obračuna špeditera, zavodi su dužni tražiti detaljne izjave špedi-

tera: za koju se relaciju odnosi plaćanje. Prilikom procenjivanja, zavodi moraju i sami nastojati na tome da se uvek, gde god je to moguće, plaćanje podvoza na inostranim relacijama vrši kliringom i t. sl., pa i onda ako je roba poreklom iz neklirinških zemalja, ali se transport vrši preko klirinških. (Dev. br. 34/936).

Čl. 4.

Ovlašćene banke mogu po viziranim putnim ispravama prodavati našim državljanima, kao i strancima koji stalno žive u našoj zemlji, strana platežna sredstva, a menjači valute do 3.000,— din. ako je viza data za putovanje u Albaniju, Austriju, Bugarsku, Grčku, Italiju, Madarsku, Rumuniju, do 5.000,— din. ako je viza data za putovanje u ostale zemlje, bez obzira da li se putuje u jednu ili više zemalja.

Ovlašćene banke, odnosno menjačke radnje za valute, dužne su upisati prodate iznose u putne isprave i kontrolisati da li su ranije prodate devize i valute po toj putnoj ispravi pravilno iskorišćene, t.j. da li su iznete iz zemlje i svaki nepravilan slučaj dostaviti Narodnoj banci, a vlasti Ministarstvu finansija.

Poreska uverenja pri prodaji valuta putnicima. Povodom postavljenih pitanja: da li putnici prilikom nabavljanja stranih platežnih sretstava kod ovlašćenih zavoda i menjača, na osnovu putnih isprava, moraju podnositi i dokaz o plaćenom porezu, Ministarstvo finansija je 27 novembra 1935 god. dalo sledeće objašnjenje:

„Da putnici, prilikom kupovine stranih platežnih sretstava na osnovu viziranih putnih isprava, ne moraju podnositi uverenje o plaćenom porezu, s obzirom

da su ta uverenja morali podneti policijskim vlastima pri vadenju putnih isprava.« — (Dev. br. 83/935).

Čl. 5

Za nabavku deviza i valuta na koje se ne odnosi čl. 3 i 4 ovog Pravilnika, potrebno je naročito odobrenje Ministarstva finansija (Odeljenje državnog računovodstva — devizno-valutni poslovi).¹⁾ Odobrenje se može izdati samo na osnovu pismene prethvatke u kojoj se ima izložiti osnov traženja i priložiti dokaze.²⁾

Studentske povlastice u plaćanju za švajcarsku. Na osnovu sporazuma postignutog između naše i Švajcarske Narodne banke, pored robnih, mogu se putem kliringa vršiti i plaćanja koja se odnose na izdržavanje studenata (pod kojim se izrazom podrazumeva svako lice koje posećuje ma koju školu u Švajcarskoj, pa prema tome i učenici i pitomci raznih škola i instituta), — do iznosa od 500 švajcarskih franaka mesečno. Uplate se vrše po zvaničnom kursu i primu.

Ovlašćeni zavodi za ovakve uplate sastavljaju zasebne spiskove, uz naznačenje na vidnom mestu »studentska uplata«. Da bi se studenti u Švajcarskoj mogli koristiti ovom olakšicom, moraju imati redovna ovlašćenja Ministarstva finansija za plaćanje (čl. 5 Dev. pravilnika), a sem toga da se njihova imena nalaze u spisku koji Narodnoj banci dostavlja Ministarstvo prosvete ili Trgovine i industrije, a na osnovu datog odobrenja za školovanje u inostranstvu. Posle stupanja na snagu ovog sporazuma, zavedima je zabranjeno da prodaju devize u ovu svrhu. — (Dev. 86/935).

¹⁾ Sada: Bankovno i valutno odeljenje.

²⁾ Molba se taksira sa 25 (20+5) dinara.

Studentske povlastice u plaćanju za Nemačku.

Sva lica koja se u cilju studija bave u Nemačkoj, mogu se koristiti specijalnim povlasticama, koje se sastoje u tome što za iznos rajhsmaraka, uplaćenih preko ovlašćenih zavoda, mogu dobiti u Nemačkoj povećani iznos (za sada skoro dvostruko) registarmaraka. Ova povlastica važi za svega 200 studenata. Uplate u korist studenata u Nemačkoj treba vršiti najdalje do 12 dana u mesecu i to kupovinom čekovnih maraka na berzi preko ovlašćenih zavoda. Za sada se uplaćuje 75—80 maraka mesečno, da bi se u Nemačkoj dobilo oko 150 maraka. — U ovom cilju treba pribaviti ovlašćenje od Ministarstva finansija (čl. 5 Dev. prav.) i postupiti na način koji je objašnjen za studente u Švajcarskoj. Ovlašćeni zavodi moraju u spisak uneti i broj i datum putne isprave uz označenje mesta gde je putna isprava izdata. — (Dev. 37/936).

Prinadležnosti penzionera koji žive u inostranstvu.

Primećeni su slučajevi da izvesni ovlašćeni zavodi — kao punomoćnici penzionera državnih, privatnih novčanih zavoda, preduzeća i samoupravnih tela, koji stalno borave u inostranstvu — primaju njihove penzijske prinadležnosti koje po tom isplaćuju raznim licima u zemlji, po nalogima odnosnih penzionera iz inostranstva i da time ova lica posredno transferiraju dinare u inostranstvo. Kako je takav postupak protivan postojećim deviznim propisima, to je aktom Ministarstva finansija br. 3579/VIII od 29 januara 1936 god. skrenuta pažnja svima ovlašćenim zavodima:

„Da je takav način isplate penzijskih prinadležnosti zabranjen u smislu rešenja G. M. f. br. 137853/II od 17 novembra 1932 god. i da se penzijske prinadležnosti penzionera koji stalno žive u inostranstvu

moгу transferirati, odnosno polagati na »interne« račune samo na osnovu prethodnog ovlašćenja Ministarstva finansija, pribavljenog za svakog penzionera posebno. — (Dev. 10/936).

Čl. 5-a

Iznošenje iz zemlje stranih platežnih sretstava, kako u domaćoj tako i u stranoj valuti, ma u kom obliku bilo; kao i deviza, hartija od vrednosti i kupona od ovih hartija i to kako neposredno, tako i preko pošte, može se vršiti samo u slučajevima predviđenim ovim Pravilnikom i rešenjima Ministra finansija, odnosno na osnovu specijalnih ovlašćenja Ministarstva finansija.

Pošiljke u inostranstvo putem pošte, čekova i naloga kojima se disponira potraživanjima u inostranstvu, mogu se vršiti samo na osnovu ovlašćenja Ministarstva finansija. Od ovog se izuzimaju sve pošiljke Narodne banke i čekovi vučeni na inostrane banke od strane domaćih novčanih zavoda ovlašćenih za rad devizama i valutama.¹⁾—²⁾

Čl. 6

Pri izvozu robe iz zemlje a za vrednost veću od 1.000,— dinara, mora se vršiti obezbeđenje valute i izvoz vršiti samo sa uverenjem jednoga od ovlašćenih zavoda.

¹⁾ Ovaj član je ustanovljen rešenjem M. f. br. 1200/VIII — od 16 septembra 1935.

²⁾ Ministarstvo finansija, na osnovu čl. 21 Deviznog pravilnika, izdalo je povodom ovoga člana sledeće tumačenje:

„Da se druga rečenica u drugom pasusu čl. 5-a ima razumeti tako, da domaći ovlašćeni zavodi mogu slati poštom u inostranstvo i one čekove inostranih banaka, koji su žirirani od strane domaćih ovlašćenih banaka.“

Obezbeđenje valute sastoji se u pismenoj obavezi izvoznika da će se uneti u zemlju ceo iznos devize dobijene za izvezenu robu. Na osnovu te primljene pismene obaveze ovlašćeni zavodi izdaju uverenja o obezbeđenju valute.

Svaki izvoznik dužan je uneti devizu u zemlju odmah po naplati protivrednosti robe. Kao krajnji rok za naplatu protivrednosti izvezene robe određuje se 90 dana računajući od dana stvarno obavljenog izvoza. Ako izvoznik odmah, ili najdalje u navedenom roku, ne unese protivrednost robe iz inostranstva niti dokaže potrebu za produženje roka za naplatu izvezene robe, — smatraće se da namerno vrši tezauriranje (nagomilavanje) deviza u inostranstvu.

Pri izdavanju uverenja o obezbeđenju valute ovlašćeni zavodi dužni su zahtevati od izvoznika da im podnesu uverenje o plaćenju porezi i uverenje o protokolisanju firme, odnosno obrtnicu.

Uverenja o obezbeđenju valute ne mogu se ustupati drugim licima od strane izvoznika.

Odredba čl. 19 Pravilnika primenjivaće se kako prema izvozniku koji uverenje o obezbeđenju valute ustupi, tako i prema licu koje ustupljeno uverenje iskoristi, odnosno na ovakav način pribavi.

Uverenja o obezbeđenju valute i obaveze imaju se izdavati samo na obrascima izdatim od Ministarstva finansija.

Izvoznička uverenja proizvođača

Na pitanje ovlašćenih zavoda: da li i proizvođači, prilikom traženja uverenja o obezbeđenju valute na svoje ime, moraju kao i ostali izvoznici podnositi uverenje o plaćenju porezu, Ministarstvo finansija u aktu br. 16923/VIII od 2-1-1936 g., izdalo je sledeće objašnjenje:

»Da su proizvođači, prilikom traženja uverenja o obezbeđenju valute, dužni, pored uverenja po rešenju Min. fin. br. 10182/II od 2-II-1932 god., **podnositi redovno i uverenje o plaćenom porezu.** — (Dev. 2/936; »D. p. Kr. J.« 1935 str. 70).

Izdavanje, uverenja nepoznatim i nesigurnim licima.

U vezi sa konstatovanim slučajevima da su izdavana uverenja o obezbeđenju valute i takvim licima čija ni tačna adresa nije poznata, čija je imovina neznatna prema obimu izdatih uverenja i o čijem poslovanju ni sami zavodi nisu bliže upoznati, — izdato je ovlašćenim zavodima sledeće naređenje:

»... Da bi se ubuduće izbeglo omogućavanje sličnih postupaka, skreće se pažnja ovlašćenim zavodima da nepoznatim licima, — kao i licima za koja bi postojala opravdana sumnja da se izvozom ne bave za svoj račun, ili bi obim uzetih uverenja bio u nesrazmeri sa njihovim kapitalom ili obimom poslovne delatnosti za njihov račun, — ne izdaju uverenja o obezbeđenju valute za veće iznose i o strogo vode računa o pravdanju, zadržavajući dalje izdavanje uverenja dok ranije izdata im ne opravdaju.« — (Dev. 4/936).

Uverenja po izvozu u Albaniju.

S obzirom na specijalnost trgovinskih odnosa sa Albanijom i primitivnost pogranične trgovine, Ministar finansija je doneo rešenje: »Da se izvoz robe iz naše zemlje u Albaniju u vrednosti do 5.000 dinara može vršiti i bez uverenja o obezbeđenju valute.« — (Dev. 12/936).

Plaćanje podvoza.

Način plaćanja podvoza pri izvozu regulisan je rešenjem Ministra finansija br. 12693/VIII

od 21 aprila 1936 čiji je tekst izložen kod čl. 3 Deviznog pravilnika na str. 10 ove knjige.

Fakturisanje po izvozu u Nemačku i Italiju.

Ranijim rešenjem Ministra finansija bilo je propisano da se pri izvozu u Nemačku i Italiju, fakture moraju istavljati u dinarima. Međutim, usled naknadno nastale situacije u razvoju platnih odnosa sa ovim zemljama, ova su rešenja ukinuta i to za Italiju 16 novembra 1935 (Dev. 78/935) a za Nemačku 6 februara 1936 god. (Dev. 14/936). — »Dev. pr. Kr. J. 1935« str. 81.

Pravdanje uverenja po izvozu u Nemačku.

Povodom prelaska u platnom prometu s Nemačkom od kliringa na pripratan kliring, data su sledeća uputstva u pogledu pravdanja uverenja:

1) Uverenja pojedinih izvoznika, na osnovu kojih je izvršen izvoz robe u Nemačku, a za koju su domaći izvoznici primili klirinške avize, odnosno klirinške uputnice pre 15 januara 1936 god., pravdanje se može vršiti, po naplati pojedinih iznosa, odgovarajućom vrednošću u dinarima **na bazi kursa od 17,60 dinara.** Eventualni višak ima se takode upotrebiti za pravdanje istog uverenja, a ne sme se prenositi na drugo;

2) Pravdanje izvozničkih uverenja po kojima su izvoznici za izvezenu robu u Nemačku primili klirinške čekove na marke (t.j. posle 15 januara 1936 g.), može se vršiti samo onom sumom koju izvoznik primi od prodaje klirinškog čeka u privatnom kliringu na berzi. — (Dev. 24/936).

Ukidanje dopunskih uverenja.

Rešenjem Ministra finansija od 5 decembra 1933 god. (C.N.b.229/33), ustanovljeno je bilo uzimanje dopunskih uverenja o obez-

bedenju valute u koliko bi cene odnosne robe u momentu izvoza bile veće od onih koje su postojale prilikom izdavanja uverenja. Međutim, rešenjem Min. finansija od 25 oktobra 1935 god. ukinuta su ova dopunska uverenja, kojom su prilikom ovlašćenim zavodima izdata sledeća uputstva:

1) Pošto se ukidaju dopunska uverenja, to će ovlašćeni zavodi, kad prime izvozničko uverenje od carinarnica i utvrde datum izvoza, **naknadno zadužiti odnosnog izvoznika** u kontrolniku, ako se cena na dan izvoza, prema tada važećem cenovniku, povećala za 10% ili više.

2) Carinarnice, preko kojih se vrši ekspedicija robe, neće ubuduće tražiti dopunska uverenja. Potpuno iskorišćena uverenja one će slati zavodu koji ih je izdao, a delimično iskorišćena vraćati izvozniku radi upotrebe do roka važenja. Na svakom uverenju one će čitko naznačiti: datum izvoza i količinu.

3) U slučaju da prilikom izvoza nastane ma kakva razlika u pogledu kvaliteta, vrste, količine i t.d., između robe naznačene u uverenju i robe koja se stvarno izvozi, ova se neće zadržavati od ekspedicije već se ima bezuslovno propuštati, a izveštaj o takvim slučajevima podnosiće carinarnice Ministarstvu finansija. — (Dev. 75/935).

**Potpisivanje obaveza
za izvoznička
uverenja.**

Prilikom vadenja uverenja o obezbedenju valute, izvoznik daje obavezu ovlašćenom zavodu da će uneti protivrednost. Ovu obavezu mora potpisati samo punovažni predstavnik odnosne izvozničke firme. Da bi, međutim, obaveze izvoznika bile punovažne i u slučajevima u kojima vlasnika firme potpisuju druga lica, ovlašćeni za-

vodi moraju zahtevati od odnosnih lica podnošenje punomoćija u tome pogledu, overenog od strane vlasti. U takvim slučajevima mora se ispred potpisa odnosnog lica staviti broj i datum punomoćija i ime vlasti koja ga je potvrdila.

Čl. 7

Svaki izvoznik dužan je da odmah, po naplati vrednosti izvezeno robe, ponudi Narodnoj banci preko ovlašćenog novčanog zavoda na otkup 1/3 deviza od celokupnog postignutog iznosa za izvezenu robu a da ostatak od 2/3 istog dana proda na berzi preko istog novčanog zavoda, izuzev slučajeva kada je roba izvezena u zemlju sa kojima je specijalnim ugovorima i rešenjima predviđena naplata na drugi način.

Novčani zavod, preko koga se vrši napred označena ponuda i prodaja, dužan je po izvršenoj prodaji na berzi ostatka izvozničke devize pismeno izvestiti Narodnu banku na koju se ponudu odnosi ta prodaja.

U slučajevima, gde se devize stavljaju ovlašćenim novčanim zavodima na raspolaganje izvoznika neposredno iz inostranstva, dužni su ovi zavodi sami postupati sa tim devizama u svemu na način kako je napred predviđeno.¹⁾

**Podnošenje izveštaja
o primljenim izvoz-
ničkim devizama.**

U pogledu podnošenja izveštaja o iznosu primljenih slobodnih izvoznčkih deviza, data su ovlašćenim zavodima sledeća uputstva:

¹⁾ Ovaj član, koji je prvobitno propisao predaju Narodnoj banci 80% izvozničkih deviza, a za 20% prodaju na berzi, do sada je pretrpeo sledeće izmene:

r. M. f. br. 108.633 od 26 jula 1934 god. od 80% na 60%

r. M. f. br. 123.461 od 2 septembra 1935 god. od 60% na 50%

r. M. f. br. 9.058 od 21 februara 1936 god. od 50% na $\frac{1}{3}$

1) Da bi se moglo utvrditi koliko se unosi u zemlju slobodnih deviza od izvoza, ovlašćeni zavodi će svakog meseca, preko teritorijalno nadležnog sedišta Narodne banke, podnositi izveštaj, najdalje do 5 datuma u mesecu za prethodni mesec, koliko su primili slobodnih deviza od izvoza u svaku zemlju posebno i od primljenih iznosa: koliko su predali Narodnoj banci na otkup a koliko su, u smislu deviznih propisa, zadržali za prodaju na berzi.

2) Za svaku zemlju posebno, izveštaj će se podnositi u dinarima, sa primenjenim kursom i zvaničnim primom (sada 28,5%).

3) Izveštaj će se podnositi samo za slobodne devize, to jest one na koje reflektira Narodna banka i koje se mogu pretvoriti u zlato (na pr. za šv. franke, engl. funte, dolare itd.). U izveštaj će se uneti i slobodne devize koje budu primljene iz neke klirinške zemlje.

4) Iznose u spiskovima, sa navođenjem pojedinih zemalja i vrednosti deviza izraženih u dinarima, zavodi će sabrati i to: 1) zasebno kolonu za vrednost deviza predatih na otkup Narodnoj banci; 2) zasebno kolonu za vrednost dela deviza prodatih na berzi (čl. 7 Dev. prav.); 3) posebno kolonu ukupnog iznosa (1/ i 2/) izvoznčkih deviza. Prema tome iz izveštaja se ima da vidi: koliko je deviza (vrednost u dinarima), za svaku zemlju posebno, predato Narodnoj banci, koliko je prodato na berzi (čl. 7) i zbir ove dve sume. Sem toga sabrati sve ove tri kolone da se vidi koliko je svaki zavod ukupno u toku meseca predao deviza Narodnoj banci, koliko je predao na berzi i ukupan zbir ovih dveju suma. — (Dev. 39/936).

Čl. 8

Inostranci mogu imati uredno stvorena potraživanja u domaćoj valuti (dinarima) ili depoe u hartijama od vrednosti kojima mogu raspolagati u granicama deviznih propisa, samo kod novčanih zavoda ovlašćenih za rad sa devizama.

Za prenos i upotrebu odnosno prodaju inostranih potraživanja u dinarima, kao i depoa u hartijama od vrednosti i plaćanje kupona sa hartija od vrednosti koje su svojina inostranaca, potrebno je naročito ovlašćenje Narodne banke, koje može biti pojedinačno ili generalno, dato u vidu uputstava vlašćenim zavodima.

O stanju i o promenama na računima inostranaca, kao i u njihovim depoima u hartijama od vrednosti, ovlašćeni zavodi su dužni podnositi izveštaj Narodnoj banci na način kako ona to odredi.¹⁾

Uputstva za postupak sa hartijama od vrednosti.

Povodom stupanja na snagu izmene člana 8 Dev. pravilnika (od 12 decembra 1935 god.), izdata su sledeća uputstva:

1) Za svaki prenos, upotrebu ili prodaju domaćih hartija od vrednosti (državne hartije od vrednosti, akcije, založnice itd.) koje su svojina inostranaca a nalaze se u zemlji, potrebno je pribaviti prethodno ovlašćenje Narodne banke.

2) Nikakvo primanje hartija od vrednosti u depo inostranca ne sme se vršiti, ako za to ne postoji ovlašćenje Narodne banke, izuzev ako se ove primaju od ovlašćenog zavoda, a uz izrično navođenje broja i datuma pribavljenog ovlašćenja.

¹⁾ Nova redakcija ovog člana ustanovljena rešenjem Min. f. br. 14120/VIII od 12 decembra 1935 god.

3) **Zavodi** koji bi na osnovu ovlašćenja Ministarstva finansija (čl. 17 Deviznog pravilnika) **izvezli iz zemlje hartije od vrednosti**, izvešće o tome Narodnu banku odmah, dostavljajući istovremeno i prepis dobivenog ovlašćenja.

4) **Vrednost dospelih kupona** sa hartija od vrednosti koje se nalaze u depou u zemlji, može se odobravati u »internim« dinarima kod ovlašćenih zavoda isključivo u korist inostranog vlasnika odnosnih hartija. U pogledu raspolaganja sa ovako stvorenim »internim« dinarima, zavodi moraju postupati po opštim propisima koji važe za upotrebu ove vrste dinarskih potraživanja inostranaca. — (Dev. 97/935).

5) **Protivvrednost naplaćenih kupona** sa hartija od vrednosti koje su svojina inostranaca može se, u smislu postojećih deviznih propisa, odobriti »internom« računu inostranca samo u slučaju ako se takve hartije od vrednosti nalaze u zemlji, ako su deponovane kod ovlašćenog zavoda i ako su na uredan način postale vlasništvo inostranca odnosno ako su blagovremeno prijavljene Narodnoj banci kao vlasništvo inostranca.

6) **Posiljke kupona sa hartija od vrednosti** inostranog vlasništva, koje se nalaze u inostranstvu, moraju se otvarati kod Narodne banke ili njenih filijala, kojim će se prilikom konstatovati koliko je kupona i iz koje zemlje primljeno, kao i na koju se godinu odnose (za kupone sa hartija sa utvrđenom kamatnom stopom: datum na koji glase). Protivvrednost ovako primljenih kupona može se odobriti »internom« računu inostranca samo **po prethodnom ovlašćenju** Narodne banke, dobivenom na osnovu molbe dostavljene posredstvom one filijale bančine, kod koje je pošiljka otvorena. Izuzetno može se odobriti protivvrednost

kupona primljenih iz inostranstva »internom« računu odnosnih vlasnika hartija od vrednosti i bez prethodnog ovlašćenja Narodne banke, ako je vrednost unesenih kupona ispod 1.000 dinara i ako se takve pošiljke iste vrste kupona ili od istog inostranca ne ponavljaju.

7) **Posiljke hartija od vrednosti** koje su prispele iz inostranstva moraju se otvarati kod Narodne banke ili njenih filijala. Po izvršenoj konstataciji o sadržini pošiljke ovlašćeni zavod je dužan obratiti se Narodnoj banci preko iste filijale i tražiti da se hartije od vrednosti odobre odnosnom inostrancu ili da se **odobri** izvesna upotreba druge vrste, u smislu naloga primljenog iz inostranstva.

8) Prilikom **podnošenja mesečnog izveštaja** o promenama u depozima hartija od vrednosti, koji se ima slati neposredno Narodnoj banci u Beograd, zavodi će dostavljati sledeće podatke:

- a) datum prijema hartija;
- b) broj i datum ovlašćenja Narodne banke;
- v) komada, nominalni iznos, vrsta hartije;
- g) ime inostranca u čiji su depo stavljene hartije sa naznačenjem domicila;
- d) ime zavoda ili lica od koga su hartije primljene sa naznačenjem ranijeg inostranog vlasnika, odnosno da li su unete iz inostranstva.

Za izdavanje hartija iz pojedinih depoa moraju se naznačiti isti odgovarajući podaci kao i u gornjem slučaju, kao i broj i datum ovlašćenja Ministarstva finansija, ako je u pitanju iznos u inostranstvo. — (Dev. 19/936).

Iznajmljivanje sefova inostrancima.

1) Odredba čl. 8 Deviznog pravilnika u pogledu deponovanja hartija

od vrednosti koje su svojina inostranaca, ima se razumeti tako, da se hartije predaju u depo, na čuvanje kod jednog zavoda ovlašćenog za rad s devizama. Međutim, **ostavljanje hartija u sefove ne predstavlja deponovanje kod ovlašćenog zavoda** u smislu odredaba čl. 8 navedenog pravilnika.

2) Pod imenom inostranca u smislu čl. 8 Deviznog pravilnika podrazumevaju se sva ona lica ili ustanove čiji je domicil u inostranstvu, bez obzira na podanstvo. — (Dev. 5/936).

Podnošenje molbi za izdavanje hart. od vrednosti iz depoa inostranaca. Da bi se otklonila nepotrebna pre-piska u vezi sa naknadnim pribavljanjem podataka prilikom rešavanja molbi po predmetu izdavanja odnosno prodaje hartija od vrednosti iz depoa inostranih vlasnika, a u smislu cirkulara Dev. br. 87 od 16 decembra 1935 god. i Dev. br. 19 od 26 februara 1936 god. ovlašćeni zavodi u molbama koje podnose Narodnoj banci po ovom osnovu moraju naznačiti, pored ostalog, i sledeće podatke:

1) **Način na koji je i kada nastao odnosni depo inostranca**, tj. da li su hartije unete iz inostranstva, kada, preko koga, ili su kupljene u zemlji. U poslednjem slučaju zavodi će objasniti na koji je način uneta u našu zemlju odgovarajuća vrednost koja je upotrebljena za kupovinu hartija. Ako su u zemlju unete devize, potrebno je naznačiti kada je, preko koga i koliko deviza uneto u našu zemlju i na koji način je sa istim postupljeno. Za devize nudene u celosti ili delimično Narodnoj banci na otkup potrebno je naznačiti iznos, vrstu devize i datum nudenja kao i ime zavoda ili lica koje ih je Narodnoj banci nudilo na otkup.

2) **Osnov i svrhu u koju korisnik prima odnosne hartije od vrednosti** sa naznačenjem da li hartije prima po nalogu i za račun inostranog vlasnika odnosnih hartija,

kom tačnog domicila i zemlje. Podaci predviđeni u ovoj tački moraju biti naznačeni u zasebnoj pismenoj izjavi korisnika koju će izjavu ovlašćeni zavod priložiti molbi koju upućuje Narodnoj banci.

3) Podatke pod 1) zavodi će dostavljati Narodnoj banci i **u slučaju kad traže ovlašćenje za prodaju hartija od vrednosti** koje su svojina lica ili ustanova čiji je domicil u inostranstvu. Tom prilikom zavod će izvestiti Narodnu banku i o tome: da li se hartije žele prodati drugom inostrancu ili licima i ustanovama sa domicilom u našoj zemlji. — (Dev. 35/936).

Prenos inostranih dinarskih potraživanja. Za prenos svih vrsta dinarskih potraživanja inostranaca, izuzev **»vezanih«**, sa računa jednog na račun drugog inostranca bilo kod istog bilo kod drugog ovlašćenog zavoda, sa istim inostranim svojstvom, **nije potrebno prethodno odobrenje Narodne banke, ukoliko je u pitanju prenos na račun inostranca za iste zemlje.**

Ovo se ne odnosi na zemlje prema kojima postoje specijalna rešenja u pogledu postupka u sličnim slučajevima (n.p. sada Italija usled sankcija).

Prilikom prenošenja dinarskih potraživanja inostranaca kod drugih ovlašćenih zavoda, dužni su zavodi, koji vrše prenos, da u svojim pismima koja po tome osnovu upućuju zavodu kod koga se dinari prenose izrično navedu inostrano svojstvo dinara na sledeći način: »dinari su »slodobni« — »dinari su »interni« itd. — (Dev. 28/936).

Isplate u zemlji »internih« dinara. Na teret »internih« potraživanja inostranaca mogu se vršiti u zemlji isplate i inostrancima do 10.000.— dinara mesečno, uz podnošenje putnih isprava, ukoliko se inostrani korisnici

budu zadržavali u našoj zemlji najmanje 3—4 nedelje. U slučajevima kraćeg zadržavanja, zavodi će — prema svojoj uvidavnosti — vršiti isplate do, navedenog iznosa srazmerno vremenu koje će inostranac provesti u našoj zemlji. Prema tome, **za isplate preko iznosa od Din. 10.000.—, zavodi su dužni da se obraćaju Narodnoj banci prethodno za odobrenje** sa bližim objašnjenjem svrhe u koju se isplata želi da izvrši.

Isplate sa »internih« računa inostrancima, kao i sa računa ostalih vrsta inostranih potraživanja, izuzev »slobodnih« dinara, u koliko je to dozvoljeno po odnosnim deviznim propisima, mogu se vršiti samo po nalogu i za račun inostranca **iz iste zemlje**. Tako na pr. nije dozvoljeno vršiti isplate sa računa švajcarskog poverioca nekome u zemlji po nalogu ili za račun lica čiji je domicil u Francuskoj, Holandiji it.d.

Ovlašćeni zavodi su dužni, pored izveštaja predviđenih u cirkularima Dev. br. 7 od 24 januara i Dev. br. 22 od 27 februara 1936 g. podnositi Narodnoj banci, umesto izveštaja predviđenih u tač. 6 cirkulara br. 40600/66 od 3 marta 1934 god., **samo mesečne izveštaje o izvršenim isplatama na teret »internih« dinarskih računa iznosa preko 10.000 dinara** sa naznačenjem imena i domicila inostranca sa čijeg je računa izvršena isplata kao i imena korisnika sa naznačenjem svrhe u koju je isplata izvršena.

Čl. 9

Pošiljke efektivnih dinara iz inostranstva mogu se vršiti samo preko Narodne banke i njenih filijala. Potraživanja u dinarima koja bi ovim pošiljkama efektivnih dinara iz inostranstva nastala takođe se mogu upotrebiti za svaku svrhu po odobrenju Narodne banke (čl. 9). — (Ukinut rešenjem br. II-24500/32).

NAPOMENA. Ovaj je član zamenjen tač. 1 rešenja Ministra finansija br. 24.500 od 1 marta 1932 god., koje glasi:

»Da se pošiljkama efektivnih dinara iz inostranstva, koje se ubuduće imaju vršiti samo preko Narodne banke i njenih filijala, ne mogu stvoriti slobodna dinarska potraživanja, niti se takva potraživanja mogu upotrebiti za obezbeđenje valute. Ta se potraživanja mogu upotrebiti isključivo za plaćanje u zemlji« (»interni dinari«).

Čl. 10

Potraživanja u dinarima inostranaca, koja nisu nastala načinom predviđenim u čl. 8 i 9 mogu se upotrebiti isključivo za plaćanje u zemlji¹⁾ i samo onda kad budu urednim putem oslobođena.²⁾

Čl. 11³⁾

Za svako zaduživanje u inostranstvu u stranoj valuti ili dinarima od strane novčanih zavoda, akcionarskih društava, pojedinih firmi i privatnih lica potrebno je prethodno ovlašćenje Ministarstva finansija izuzev po uvozu robe u cilju trgovine, ukoliko specijalnim rešenjem zaduženje u inostranstvu i po ovom osnovu ne bi bilo ograničeno.

Za stvaranje u zemlji ma kakve obaveze u stranoj va-

¹⁾ Po nalogu i za račun inostranaca iz iste zemlje iz koje su efektivni dinari uneseni.

²⁾ t.j. po nalogu i za račun inostranaca iz iste zemlje kojoj dinarsko potraživanje po svome svojstvu pripada.

³⁾ t.j. opravdana po čl. 3 Pravilnika, ili na osnovu ovlašćenja Ministarstva finansija odnosno Narodne banke.

⁴⁾ Nov tekst izmenjenog celog člana 11 rešenjem M. f. br. 66557/II od 6 avgusta 1935 g.

luti ili zlatu, kao: zaduživanje u zemlji u stranoj moneti, davanje zajmova u stranoj moneti, primanje i davanje uloga u stranoj moneti i tome slične transakcije, potrebno je prethodno ovlašćenje Narodne banke.¹⁾

Čl. 12

Prodaju dinara u inostranstvu može vršiti samo Narodna banka.

Isto tako samo Narodna banka može otkupljivati devize izdate od odmaćih ovlašćenih banaka.

Čekovi vučeni u dinarima od domaćih trgovaca i privatnih lica na jednu domaću banku ne mogu biti honorisani ako imaju žiro inostranca bez dozvole Narodne banke.

Čl. 13

Otvaranje kredita u dinarima²⁾ inostranim firmama, preduzećima i privatnim licima, može se vršiti samo uz prethodno odobrenje Narodne banke.

Ovlašćeni novčani zavodi za rad sa devizama i valutama mogu kod sebe otvarati post kredite inostranim zavodima reciprocitetno tj. nazviše do iznosa post kredita koji uživaju kod tih stranih zavoda.

¹⁾ Za vraćanje finansijskog duga ili kamate inostranom poreziocu, potrebno je za svaki konkretan slučaj pribaviti ovlašćenje Narodne banke. Zato je potrebno da svaki zaključen zajam u inostranstvu bude prijavljen, uz navođenje svih potrebnih pojedinosti, Narodnoj banci. Rok za opštu prijavu inostranih zajmova sa stanjem na dan 31 avgusta 1935 g. bio je 30 septembar 1935 g. — Doc nije zaključen zajmovi treba da se prijave Narodnoj banci odmah po zaključenju, odnosno realizovanju. — (M. f. II br. 66557—9 VIII-35 i 122735-21-VIII-35).

²⁾ Ovome se upodobljava i davanje kaucije u dinarima za račun inostranca, garantna pisma, deponovanje hartija od vrednosti i t.s. (No 189/934).

Čl. 14

Nalozi za prodaju deviza iz inostranstva u cilju stvaranja slobodnog dinarskog potraživanja kao i devize koje potiču od zajmova u inostranstvu i sve druge devize ma po kom osnovu imaju se u celosti ponuditi Narodnoj banci na otkup.

Čl. 15

Dozvoljava se samo uputnički promet i promet novčanih pisama preko pošte sa inostranstvom do vrednosti do 3.000 dinara jedanput mesečno, s tim da svako lice koje bi pod tuđim imenom izigravalo ovu odredbu podleži kazni predviđenoj u Zakonu o kaznenim sankcijama. (Ukinut rešenjem M.f. br. II —24500/32).

NAPOMENA. Ovaj član je ukinut tač. 2 rešenja Min. fin. br. 24500 od 1 marta 1932 g. koja glasi: »Da se obustavi uputnički promet i promet novčanih pisama preko pošte sa inostranstvom.«

Uputnički promet s Nemačkom.

Posle donošenja rešenja Ministra finansija br. 24500/II od 1 marta 1932 godine, obustavljen je svaki uputnički promet preko pošta sa inostranstvom, izuzev primanja iznosa po ovom osnovu iz inostranstva. Prema tome, od tada je se putem poštanskih uputnica mogao primati novac iz inostranstva, ali se ovim putem novac nije mogao slati u inostranstvo.

Prvi izuzetak od ovog opšteg propisa učinjen je sa Nemačkom. Rešenjem svojim br. 859/VIII od 16 januara 1936 god. Ministar finansija je odobrio: »Da se sa Nemačkom obnovi uplata uputnica za sve pošte u našoj zemlji... Transfer putem uputničkog prometa ograničava se do najviše 1.000.— (hiljadu) dinara po osobi mesečno.«

Čl. 16

Svi novčani zavodi, odnosno menjačke radnje za valute kao i berze u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani, dužni su

da vode specijalne evidencije o svima kupovinama i prodajama deviza i valuta i da podatke o toj kupovini i prodaji šalju Narodnoj banci.

Ovlašćeni novčani zavodi moraju na propisanim obrascima izdatim od Ministarstva finansija voditi sledeće knjige kontrolnike:

- a) kontrolnik za uvoznike,
- b) kontrolnik za izvoznike.

Ovlašćeni novčani zavodi beležiće u kontrolnik za uvoznike, pored ostalog, hronološkim redom svaki posao koji se odnosi na plaćanje u inostranstvu obaveza iz robnog prometa, bilo da je plaćanje vršeno devizom odnosno valutom, bilo dinarima, doznakom ili načinom predviđenim sporazumom o platnom prometu.

Ovlašćeni novčani zavodi beležiće u kontrolnik za izvoznike, pored ostalog, sva izdata uverenja o obezbeđenju valute i način pravdanja tih uverenja.

Ovlašćeni novčani zavodi i ovlašćeni menjači moraju voditi naročitu knjigu za kupovinu i prodaju valuta, u koju će ubeležiti hronološkim redom svaku kupovinu odnosno prodaju valute. Iz te knjige moraju se videti ovi podaci: datum kupovine odnosno prodaje, ime i prezime prodavca odnosno kupca, domicil prodavca odnosno kupca, broj dokumenta, na osnovu koga je prodaja izvršena i ime nadležstva, koje je dokumenat izdalo.

Ovlašćene banke, koje imaju pravo rada devizama, takode su dužne unositi u svoje knjige sve gore pomenute podatke prilikom kupovine i prodaje deviza.

Izvoznici su dužni voditi kod sebe prema propisanom obrascu, kontrolnik uverenja o obezbeđenju valute, u koji moraju, pored ostalog, unositi hronološkim redom svako izdato uverenje, količinu izvezeno robe i način pravdanja.

Uvoznici su dužni voditi kod sebe prema propisanom obrascu kontrolnik u koji moraju, pored ostalog, beležiti hronološkim redom datum uvoza, vrstu i količinu svake partije uvezene robe, vrednost robe, ime inostranog posiljaoca, vreme i način plaćanja.¹⁾

Svaki uvoznik i izvoznik mora čuvati i na zahtev kontrolnih organa uvek pokazati sva uvozna i izvozna dokumenta i ostalu korespondenciju.

Čl. 17

Izvoz iz zemlje hartija od vrednosti može se vršiti samo na osnovu specijalnih ovlašćenja Ministarstva finansija.²⁾

Čl. 18

Za sve one poslove devizama i valutama koji nisu predviđeni u ovom Pravilniku mora se tražiti prethodno odobrenje Narodne banke.³⁾

Čl. 19

Sve kazne po Zakonu o kaznenim sankcijama radi izvršenja čl. 9 Ugovora između Države i Narodne banke zbog povreda ovog Pravilnika izriče Ministar finansija na osnovu referata Odeljenja državnog računovodstva — devizno valutni poslovi.

Čl. 19a

Svaki rad devizama i valutama, domaćim novcem i hartijama od vrednosti protivan propisima ovog Pravilnika i svim ostalim rešenjima i naredbama izdatim u nje-

¹⁾ Izmena od juna 1936 god.

²⁾ Izmena reš. Min. fin. br. 141200/VIII od 12 decembra 1935 g.

³⁾ Objašnjenja, tumačenja i naredbe Narodne banke, obavezne su.

govu dopunu, a takode i svaka radnja koja bi neposredno ili posredno uticala na vrednost dinara, kazniće se novčanom kaznom.

To isto važi za pokušaj i za pripremne radnje.

Visina novčane kazne učiniocu odmeravaće se po slobodnoj oceni Ministra finansija.

Čl. 19b

Vrednosti, koje su predmet radnja protivnih propisa označenim u prethodnom članu, oduzeće se od lica, protiv kojih se povede postupak, i čuvaće u depozitu kod poreskih uprava do rasprave.

Iz ovih depozita naplaćivaće se na prvom mestu novčane kazne koje budu dotičnim učiniocima odmerene.

U slučajevima gde se ne pronadu krivci, oduzete vrednosti konfiskovaće se u korist državne kase.

Čl. 19v

Izvidanje po svima ovim delima vrši se preko organa Ministarstva finansija i drugih lica za to ovašćenih od strane Ministra finansija putem pregleda kasa, knjiga, korespondencija i ostalih dokumenata.

Po otkrivanju dela na ovaj ili drugi način (hvatanje na delu, pokušaju ili pripremnim radnjama) vršiće se za pismičko saslušanje odgovornih lica za ta dela.

Zapisnik o saslušanju i referat Odeljenja državnog računovodstva (čl. 19) jesu osnovi za donošenje rešenja po svim delima.

Čl. 19g

Licima koji svojim radom doprinesu da učinioci dela označenih u čl. 19a budu kažnjeni, dodeljivaće se od naplaćene kazne novčana nagrada, čiju će visinu odrediti

Ministar finansija u svakom pojedinom slučaju po slobodnoj oceni pošto rešenje o kazni postane izvršno. Na teret naplaćenih kazni isplaćivaće se takode putni troškovi kontrolnih organa po poslovima trgovine valutama i devizama.

Sume koje budu naplaćene po izvršnim rešenjima polagaće se kod Narodne banke, i po isplati označenih nagrada i putnih troškova predavati krajem budžetske godine Glavnoj državnoj blagajni kao vanredni prihod.

Isplate vršiće se po nalogima Bankovno-valutnog odeljenja^{a)} — a na osnovu rešenja Ministra finansija.

Čl. 20

Dosadašnja ovlašćenja Ministarstva finansija za rad devizama i valutama važe do 31 oktobra 1931 godine, a od tada važiće samo ovlašćenja izdata od Narodne banke u smislu čl. 1 ovog Pravilnika.

Čl. 20a

Za pokriće troškova oko kontrole i ostalih izdataka, koji su u vezi sa izvođenjem odredaba ovog Pravilnika, dužne su ovlašćene banke za rad devizama i valutama kao i za rad valutama i izdavanje uverenja o obezbeđenju valute, a takode i menjači ovlašćeni za rad sa valutama, da plate za pravo označenog rada i to:

1) Ovlašćene banke za rad devizama i valutama, godišnje 1‰ od uplaćenog kapitala s tim, da najmanja suma uplate ne može biti ispod Din. 2.000,—, a najveća preko Din. 50.000,— godišnje.

2) Ovlašćene banke za rad valutama i izdavanja uverenja o obezbeđenju valute, godišnje ½‰ od uplaćenog

^{a)} Izmena rešenjem G. Min. fin. od septembra 1935.

kapitala s tim, da najveća suma uplate ne može preći Din. 10.000,— godišnje.

3) Gradske štedionice i t. sl. ustanove, koje nisu akcionarska društva, plaćaju u slučaju pod 1) 1°/₁₀₀, a u slučaju pod 2) 1°/₂^o/₁₀₀ godišnje od uplaćenog kapitala, a ako ovog nema, od iznosa fondova po poslednjem bilansu.

4) Ovlašćene banke za rad devizama i valutama, koje imaju filijale sa specijalnim ovlašćenjima za ma koji od ovih poslova, pored iznosa koje plaća glavno sedište, još po 2.500,— dinara godišnje od svake filijale, koja ima ovlašćenje.

5) Menjači ovlašćeni za rad valutama plaćaju i to: 1) u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani po Din. 5.000,— godišnje; 2) u Novom Sadu, Sarajevu, Skoplju i Splitu po 3.000,— dinara godišnje; i 3) u ostalim mestima po 1.500,— godišnje.¹⁾

Ovlašćene ustanove i lica dužni su da polažu ove uloge neposredno Narodnoj banci na »račun Ministarstva finansija po prometu devizama i valutama« za svako polugodište u napred počev od 1 jula 1933 godine.

Neuplatom pripadajućih iznosa do kraja prvog meseca polugodišta za koje ima da plati, prestaje da važi ovlašćenje dodeljeno od strane Narodne banke za rad označen pod tač. 1—5.

Čl. 21

Sva tumačenja koja bi bila potrebna po odredbama ovog Pravilnika davaće Ministar finansija.

¹⁾ Ovlašćeni novčani zavodi, kojima je dodeljeno pravo rada samo sa valutama (III), a koji ne potpadaju pod propise iz tač. 4 čl. 20a Pravilnika o regulisanju prometa devizama i valutama, smatraju se kao menjači, te se naplata uloga za pravo rada od ovih zavoda vrši po skali određenoj u tač. 5 čl. 20a Dev. pravilnika (M. f. II Br. 17987 — 6-II-35).

II NOVIJI KLIRINŠKI SPORAZUMI

Najveći deo naših sporazuma o regulisanju platnog prometa zaključen je u toku 1932 i 1933 godine. To je bilo vreme kada se od sistema sprovođenja platnog prometa sa inostranstvom upotrebom deviza počelo prelaziti na sistem kliringa, to jest prebijanja dugovanja i potraživanja delimično ili u potpunosti. Mali je broj ovih sporazuma i uvedenih specijalnih postupaka u regulisanju platnog prometa sa pojedinim zemljama koji je pretrpeo veće izmene. Kod mnogih su činjene samo izvesne neznatnije korekture da bi se obezbedilo nesmetano funkcionisanje klirinškog ili kompenzacionog sistema.

Ali, ima izvesan broj zemalja sa kojima je način sprovođenja platnog prometa izmenjen u većoj meri tako da se znatno ili potpuno razlikuje od ranijeg. Da bi se zainteresovanima pružilo dovoljno obaveštenja, u ovoj knjizi se izlaže postupak u pogledu platnog prometa sa nekoliko takvih zemalja.

KLIRINŠKE I NEKLIRINŠKE ZEMLJE

Klirinške zemlje mogu biti u užem i širem smislu. U užem smislu su one sa kojima postoji zaključen sporazum o regulisanju platnog prometa na bazi kliringa, to jest preko zbirnih računa. U širem smislu, klirinške zemlje su one sa kojima ne postoji sporazum o regulisanju uzajamnog platnog prometa putem zbirnih računa, već sa kojima

se platni promet sprovodi kompenzacionim putem sa ili bez specijalnih aranžmana.

Klirinške zemlje u užem smislu su: Belgija, Bugarska, Italija, Nemačka, Poljska, Rumunija, Turska, Francuska, Čehoslovačka i Švajcarska.

Klirinške zemlje u širem smislu su: Austrija, Brazilija,¹⁾ Grčka, Mađarska, Španija.

Neklirinške zemlje su one prema kojima se platni promet obavlja upotrebom slobodnih deviza. Među ove spadaju: Engleska, Holandija, Sjedinjene Američke Države, Britanska Indija, Egipat, Sirija, Palestina, Sovjetska Rusija i t. d.

ITALIJA

Od zaključenja prvog klirinškog sporazuma sa Italijom, koji je stupio na snagu 1 novembra 1932 godine, sistem platnog prometa sa ovom zemljom prošao je kroz tri faze. Prva faza obuhvata vreme integralne primene klirinškog ugovora, koji je u potpunosti bio na snazi od novembra 1932 do oktobra 1935 god. Druga faza obuhvata primenu privatnog kliringa u granicama službenog kliringa, koja je trajala od oktobra do polovine novembra 1935 god. Najzad, treća faza nastaje od 18 novembra 1935 godine, kada su, usled primene ekonomskih sankcija prema Italiji, naši trgovinski i platni odnosi sa ovom zemljom došli u fazu duboke krize.

Kliring Sve do stupanja na snagu ekonomskih sankcija prema Italiji, platni odnosi između dveju zemalja razvijali su se, sa izuzetkom od uvođenja privatnog kliringa, potpuno na bazi sporazuma o kliringu koji je stupio na snagu 1 no-

¹⁾ U rešenje o kontroli uvoza Brazilija nije ušla u red klirinških zemalja, na koje se navedeno rešenje ne odnosi.

vembra 1932 godine. Pošto je važnost ovoga sporazuma sa Italijom suspendovana danom stupanja na snagu sankcija prema ovoj zemlji i pošto njegove odredbe prilikom uklanjanja sankcija mogu opet biti od značaja u pogledu eventualnog regulisanja odnosa ranije zasnovanih, — donosimo ovde njegove osnovne odredbe:

»U cilju uređenja plaćanja koja proističu iz uzajamne razmene robe između dveju zemalja, ugovoreno je sledeće:

Član 1

Plaćanja koja proizilaze iz razmene robe između Italije i Jugoslavije biće izmirena putem kompenzacije po propisima i načinu naznačenim u članovima koji sleduju.

Polaganja izvršena od strane dužnika neće ovoga sve dotle osloboditi dok njegov poverilac ne bude primio iznos svog potraživanja saobrazno ovome Sporazumu.

Član 2

Svaki dug po kupovini jugoslovenske robe uvezene u Italiju i svaki prenos deviza iz Italije u Jugoslaviju, koji se odnosi na uvoz jugoslovenske robe u Italiju, mora da bude izmiren putem polaganja u italijanskim lirama, kupovne cene ili odgovarajuće vrenosti robe, kod Banke d'Italija, u svojstvu blagajnika Istituto Nazionale per i Cambi con l'Esterio (Nacionalni institut za razmene sa inostranstvom).

Istituto Nazionale per i Cambi con l'Esterio odobravaće naplaćene sume u jednom zbirnom računu, bez interesa, koji će u svojim knjigama otvoriti na ime Narodne banke Kraljevine Jugoslavije.

Član 3

Svaki dug po kupovini italijanske robe uvezene u Jugoslaviju i svaki prenos deviza iz Jugoslavije u Italiju,

koji se odnosi na uvoz italijanske robe u Jugoslaviju, mora da bude izmiren putem polaganja kupovne cene ili odgovarajuće vrednosti robe kod Narodne banke Kraljevine Jugoslavije.

Narodna banka Kraljevine Jugoslavije odobravaće naplaćene sume u italijanskim lirama u jednom zbirnom računu, bez interesa, koji će u svojim knjigama otvoriti na ime Istituto Nazionale per i Kampi kon l Estero.

Član 4

Istituto Nazionale per i Kampi kon l Estero i Narodna banka Kraljevine Jugoslavije uzajamno će se obaveštavati o primljenim uplatama, sa naznačenjem datuma svakog polaganja, ovlašćujući na taj način isplatu odnosnim prodavcima prema čl. 5 i 7.

Istituto Nazionale per i Kampi kon l Estero vršiće sve isplate na teret zbirnog računa o kome je reč u čl. 2.

Isto tako i Narodna banka Kraljevine Jugoslavije vršiće sve isplate na teret zbirnog računa o kome je reč u čl. 3.

Član 5

Prodavci imaju prava da zahtevaju iznose koji im pripadaju, po hronološkom redu uplaćivanja o čemu je reč u čl. 4, i prema propisima čl. 7, u granicama raspoloživosti koja postoji respektivno na zbirnom računu kod Istituto Nazionale per i Kampi kon l Estero, za izvoznike italijanske robe, i na zbirnom računu kod Narodne banke Kraljevine Jugoslavije za izvoznike jugoslovenske robe.

Član 6

Dugovi koji proističu iz razmene robe i čiji su rokovi dospeli, ali koji još nisu plaćeni pre stupanja na snagu

ovog Sporazuma biće uređeni shodno propisima sadržanim u ovom Sporazumu. Dugovi koji glase na drugu monetu biće pretvoreni u italijanske lire po srednjim tekućim kursovima u Cirihi.

No ako se radi o dugovima koji glase na jednu monetu čije je zlatno važenje bilo ukinuto posle sklapanja ugovora o isporuci, iz kojih su ti dugovi i proistekli, uređenje putem kliringa biće izvršeno pod uslovom da iznosi samih dugova budu pretvoreni u italijanske lire po sporazumu između ugovornih stranaka.

U slučaju da bi u zemlji kupca, zbog dugovanja koja proističu iz razmene robe, bile izvršene uplate u korist inostranog prodavca na jedan račun na ime samog prodavca, ili na račun nekog trećeg (jedne banke), Istituto Nazionale per i Kampi kon l Estero i Narodna banka Kraljevine Jugoslavije, dodeljivaće, uz podnošenje potrebnih dokumenata, dozvole potrebne za uplatu potraživanja koje postoje, na zbirni račun u zemlji kupca, i za iskorišćenje odnosnih iznosa pod uslovima ovoga Sporazuma, kao da su bili neposredno uplaćeni od strane samoga kupca, prema propisima čl. 2 i čl. 3.

Član 7

Od iznosa uplaćenih od strane uvoznika jugoslovenske robe u Italiju Istituto Nazionale per i Kampi kon l Estero, biće upotrebjeno 85% za plaćanje potraživanja u korist izvoznika italijanske robe u Jugoslaviju, a 15% biće stavljeno na raspoloženje Narodnoj banci Kraljevine Jugoslavije u italijanskim lirama.

Do potpunog isplate dugova o kojima je reč u čl. 6, a koji proističu iz uvoza italijanske robe u Jugoslaviju, procenat od 85% kome je reč u prethodnoj alineji, biće opredeljen:

a) za 40/85 za amortizaciju dugova gore predviđenih
b) za 45/85 za isplatu dugova koji proističu iz uvoza italijanske robe u Jugoslaviju, a koji dospevaju počev od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma.

Ako bi se na kraju svakog meseca pojavila izvesna raspoloživost na kvoti određenoj za isplatu dugova, o kojima je reč pod b), ova raspoloživost biće takode upotrebljena za izmirenje dugova o kojima je reč pod a).

Član 8

Da bi jugoslovenska roba bila primljena za uvoz u Italiju, odnosno italijanska roba za uvoz u Jugoslaviju, zainteresovani će morati da podnesu dokaz da su izmislili kupovnu cenu iste ili njenu odgovarajuću vrednost, ili pak da su se obavezali da izvrše izmirenje saobrazno ovome Sporazumu.

Član 9

Za sve što nije predviđeno u prethodnim članovima imaće punu i zakonsku primenu mere usvojene, po zajedničkom sporazumu, od strane Istituto Nacional per i Cambi kon l Estero i Narodne banke Kraljevine Jugoslavije u cilju da se obezbedi kompenzacija o kojoj je reč u čl. 1.

Član 10

Ovaj Sporazum biće ratifikovan, a instrumenti o ratifikaciji biće izmenjeni u Rimu što pre. No ipak, ovaj Sporazum moći će privremeno da stupi na snagu izmenom nota.

Ovaj Sporazum, stavljen na snagu, račaje dva meseca, a smatraće se da je produžen za dve periode od po jednog meseca ako ne bude otkazan metodom obaveštenjem na petnaest dana pre isteka roka.

Na osnovu toga potpisani su stavili svoje potpise na ovaj Sporazum.

Sačinjeno u dva primerka u Rimu, 22 oktobra 1932/X godine.

Privatan kliring sa Italijom.

Do otpočinjanja u većem obimu priprema Italije za rat sa Abisinijom, platni promet se razvijao u glavnom bez većih teškoća. Velika klirinška pasiva naše zemlje prema Italiji postepeno je iščezavala i pred kraj 1934 godine naša je zemlja od klirinškog dužnika počela da postaje poverilac. Ali, usled izvanrednih događaja u Italiji, koji su se počeli pripremati već prvih meseci 1935 g., naši klirinški odnosi sa Italijom počinju se iz osnova menjati. Naša potraživanja po kliringu stalno su se povećavala tako da je saldo sredinom aprila iznosio 25 miliona dinara, u julu 83 mil., u avgustu 110 mil., u septembru 142 mil., u oktobru 170 a u novembru dostiže do 180 miliona dinara.

Povećanje aktivnog klirinškog salda dovodilo je našu izвозnu trgovinu u sve teži položaj. Izvoznici su sve teže dolazili do svoga potraživanja, pri čemu se stalno apelovalo na državu i Narodnu banku da se vrši otkup i daju zajmovi na podlozi potraživanja u kliringu. Kako je, s obzirom na razvoj prilika u susednoj kraljevini, predstojalo i dalje povećavanje klirinškog salda a time i sve veće teškoće i neizvesnost u pogledu naplate, — javila se je ideja o uvođenju privatnog kliringa u granicama zvaničnog kliringa. Ovom merom želelo se, puštanjem slobodne notice za t.zv. kompenzacionu liru, pojačati uvoz iz Italije kako bi se zaustavio dalji porast aktivnog salda i eventualno njegovo smanjenje. — Rešenje Ministra finansija br. 4324/VII od 7 oktobra 1935 g., kojim je uveden privatan kliring sa Italijom, glasi:

»1) da izvoznici robe iz Jugoslavije u Italiju mogu vršiti prodaju, fakturisanje i obezbeđenje valute isključivo u dinarima. Svako fakturisanje u stranoj valuti ili vezivanje za drugu valutu prilikom izvoza u Italiju zabranjeno je;

2) da se u okviru ugovora o kliringu sa Italijom mogu vršiti delimična plaćanja putem privatnih kompenzacija preko domaćih berza i to na taj način što će uvoznici italijanske robe moći vršiti plaćanja za 50% vrednosti faktura po uvezenoj robi otkupom potraživanja naših izvoznika u Italiji, koja su uplaćena u kliring, uz uslov da drugih 50% uplate istovremeno u kliring;

3) da se ovlasti Narodna banka da izda potrebna uputstva za sprovođenje ovih transakcija po platnom prometu sa Italijom«.

Povodom ovog rešenja, dostavljena su zavodima sledeća **uputstva** za sprovođenje delimičnih privatno-klirinških transakcija u pogledu platnog prometa sa Italijom:

1) klirinški ugovor o regulisanju platnog prometa sa Italijom, koji je stupio na snagu 1 novembra 1932 godine, ostaje i dalje na snazi;

2) u okviru ovog ugovora uvodi se sistem privatnih kompenzacija, da bi se izvoznima dala mogućnost da što pre dodu do unovčenja svojih potraživanja prodajom tih potraživanja uvoznima italijanske robe;

3) svaki izvoznik robe u Italiju prima protivrednost izvezene robe uplatom lira na zbirni račun Narodne banke kod Nacionalnog instituta za razmene sa inostranstvom, Rim. Od položenog iznosa Narodna banka odmah po prijemu avize isplaćuje izvozniku 15% u gotovu, a za 85% daje klirinšku uputnicu (avizu);

4) klirinšku uputnicu (avizu) izvoznik robe u Italiju

može zadržati do dolaska na hronološki red isplate ili prodati uvozniku italijanske robe preko ovlašćenog zavoda na berzi;

5) uvoznik italijanske robe može regulisati svoje obaveze o dospelim rokovima: a) uplatom u kliring celokupnog iznosa odnosno fakture, i b) uplatom u kliring 50% a drugih 50% otkupom izvozničkih potraživanja preko ovlašćenog zavoda na berzi u smislu odredbe tač. 4 ovih uputstava. U slučaju tač. b) uvoznik se može koristiti otkupom izvozničkih potraživanja samo tako ako **istovremeno** uplati drugih 50% u kliring;

6) posredovanje između izvoznika i uvoznika iz Italije može vršiti samo ovlašćeni zavodi za rad sa devizama (I), sprovodeći zaključke istovremeno na berzi;

7) privatne kompenzacije u okviru ugovora o kliringu sa Italijom mogu se vršiti na osnovu klirinških uputnica (aviza);

8) izvoznik, koji prodaje svoje klirinško potraživanje (privatna kompenzacija), uputiće, preko ovlašćenog zavoda, pismo Narodnoj banci kojim će joj dati nalog da njegovo potraživanje po priloženom uputnici (avizi) isplati određenoj firmi u Italiji, tj. italijanskom poveriocu našeg uvoznika kome je svoje potraživanje prodao;

9) ovlašćeni zavod, pošto sprovede privatnu kompenzaciju na berzi, dostaviće Narodnoj banci kako odnosnu uputnicu (avizu) sa izjavom izvoznika, tako i **spisak** u kome se daje nalog za isplatu italijanskom poveriocu, **celokupnog** iznosa (tj. i onih 50% koji se uplaćuju u kliring, kao i drugih 50% koji se otkupljuju od izvoznika). U **sprovodnom pismu**, međutim, zavod će izvršiti **odvojeno obračun za uplatu prvih 50% po redovnom klirinškom kursu, a odvojeno naznačiti broj odnosno uputnice** (avize) koju vraća i sumu na koju glasi:

10) u spiskovima navedenim u tač. 9 ovog cirkulara, zavodi neće ispunjavati kolonu »Uplaćena suma u dinarima« već će samo navoditi iznos u lirama koji se ima isplatiti italijanskom korisniku i, eventualno, iznos druge strane valute na koju faktura glasi;

11) u pogledu pravdanja uverenja, 15% će se opravdati na osnovu obračuna prilikom isplate ovog dela izvoznikog potraživanja, a ostalih 85% na osnovu klirinške uputnice (avize) i berzanske zaključnice koja služi kao prečutno ovlašćenje Narodne banke za kompenzaciju. Ako zavod koji sprovodi zaključak na berzi nije identičan sa zavodom koji je izdao izvoznikovo uverenje, onda će prvi potrebne podatke (broj zaključnice, podatke klir. avize itd.) dostaviti drugome radi pravdanja i to pismenim putem (Dev. 70/935).

**Platni promet posle
uvođenja sankcija**

Danom stupanja na snagu ekonomskih sankcija prema Italiji, naši privredni pa sledstveno i platni odnosi prema ovoj zemlji iz osnova su se izmenili. Tim povodom, na osnovu odluke Društva naroda — Komiteta osamnaestorice (propozicija broj 2a), — kojom su predviđene primene izvesnih trgovinskih mera od strane država članica Društva naroda prema Vladi Kraljevine Italije, a na osnovu čl. 3 i 6 Pravilnika o regulisanju prometa devizama i valutama, Ministar finansija doneo je pod br. 10084 od 15 novembra 1935 god. sledeće rešenje:

A) Ekonomske sankcije „1) Da se sporazum o uređenju plaćanja trgovinskog prometa između Italije i Jugoslavije, koji je zaključen u Rimu 22 oktobra 1932 godine između Vlade Kraljevine Italije i Vlade Kraljevine Jugoslavije, suspenduje počeo od 18 novembra 1935 godine, u svima

onim njegovim odredbama, koje su u suprotnosti s ovim rešenjem.

2) Da se počev od 18 novembra 1935 obustavi dalje primanje lira na zbirni račun Narodne banke Kraljevine Jugoslavije kod Nacionalnog instituta za razmene sa inostranstvom u Rimu.

3) Da se uplate na zbirni račun Nacionalnog instituta za razmene sa inostranstvom, Rim, kod Narodne banke Kraljevine Jugoslavije produže i posle ovoga roka za svako plaćanje robe uvezene iz Italije, kao i po drugim osnovima koje bude propisala Narodna banka ili Ministarstvo finansija.

4) Da jugoslovenski izvoznici do 25 novembra 1935 godine izvrše prijavu Narodnoj banci svih svojih potraživanja u Italiji koja do zaključno 18 novembra 1935 godine ne budu uplaćena na zbirni račun u Rimu.

5) Da uvoznici robe iz Italije izvrše najdalje do 25 novembra o. g. prijavu Narodnoj banci za svoja dugovanja prema italijanskim poveriocima po stanju koje se zatekne na dan 18 novembra 1935 godine.

6) Da se moje rešenje br. 4324-VIII od 7 oktobra 1935 godine, stavi van snage.

7) Da se ne mogu izvršivati nikakvi ugovori, zaključeni između privatnih lica u pogledu lferovanja robe između Jugoslavije i Italije, ukoliko su zaključeni pre 18 novembra 1935 godine, a sadrže klauzule protivne ovom rešenju.

8) Da se izvoz u Italiju onih proizvoda koji nisu predviđeni u rešenju Ministarskog Saveta od 22 oktobra 1935 godine, (obnarodovano u »Službenim novinama« br. 245 od 23 oktobra 1935 godine) kao i docnijim zabranama, može vršiti uz prethodnu naplatu u slobodnim devizama, od kojih se ima obavezno ponuditi Narodnoj banci 25%

od primljenog iznosa. Izuzetno Narodna banka može odobravati — na osnovu prethodne molbe zainteresovanih — da se naplata vrši i drugim kojim načinom.

9) Da se upotreba, odnosno raspolaganje italijanskim potraživanjima, plaćanja i transfer svake vrste prema Italiji, ne mogu vršiti bez specijalnog odobrenja Narodne banke ili Ministarstva finansija.

Svaki prekršaj ovog rešenja kazniće se u smislu čl. 19 Pravilnika o regulisanju prometa devizama i valutama po Zakonu o kaznenim sankcijama od 8 oktobra 1931 god. »

Za primenu ovog rešenja data su ovlašćenim zavodima sledeća uputstva i objašnjenja:

a) **Privatan kliring sa Italijom**, za koji su dostavljena uputstva cirkularom Narodne banke Dev. br. 70 od 8 oktobra t. g., **stavlja se van snage** i transakcije u vezi sa ovim mogu se vršiti zaključno do 16 novembra t. g. u koliko je zaključak na berzi sproveden na sastanku pre toga dana. Smatraće se da je polaganje izvršeno Narodnoj banci ako je zaključno do toga dana pismo sa spiskovima predato pošti kao preporučeno. Narodna banka primaće na izvršenje **samo one naloge koji budu predati njenim sedištim** **do 16 novembra zaključno**.

b) Počev od 18 novembra uvoznici italijanske robe mogu vršiti plaćanja svojim poveriocima **samo putem polaganja dinara na zbirni račun kod Narodne banke u Beogradu**, na način kako je postupano pre uputstava datih u cirkularu Dev. br. 70/935;

v) **Sva druga plaćanja prema Italiji**, i to bilo za račun i u korist lica i ustanova čiji je domicil u Italiji, ili za plaćanja koja se vrše licima ili ustanovama izvan Italije, ali po poslovima koji se vrše u vezi, za račun ili po nalogu lica iz Italije ili po poslovima koji se odnose na Italiju, — ne mogu se vršiti bez prethodnog ovlašćenja Narodne

banke. Za plaćanja koja se odnose na član 5 i 5a Deviznog pravilnika, tražiće se odobrenje od Ministarstva finansija.

g) **Raspolaganja i isplate sa računa svih vrsta inostranaca čiji je domicil u Italiji**, ne mogu se vršiti bez prethodnog ovlašćenja Narodne banke.

d) Za svaki prenos, prodaju ili raspolaganje sa hartijama od vrednosti koje su svojina lica ili ustanova iz Italije, odnosno sa domicilom u ovoj zemlji, a koje se nalaze u depoima u našoj zemlji, potrebno je prethodno ovlašćenje Narodne banke.

d) **Svaki izvoz robe u Italiju** neposredno ili preko druge zemlje, pod rezervom artikala izuzetih po tač. 8 rešenja Ministra finansija br. 10084 od 15 novembra t. g., **može se posle 18 novembra naplatiti po pravilu samo u slobodnim devizama**, od kojih se izuzetno od čl. 7 Deviznog pravilnika 25% od primljenog iznosa ima nuditi Narodnoj banci odmah po prijemu. Naplata izvoza mora se vršiti u devizama **unapred** i svaki izvoz pre naplate podleži primeni kaznenih sankcija. Pod naplatom unapred podrazumeva se i slučaj kad izvoznik izvrši izvoz na osnovu pismene potvrde ovlašćenog zavoda (I) da su devize koje se odnose na taj izvoz obezbeđene preko njega bilo neposredno ili deponovanjem kod zavoda izvan Italije. — (Dev. 78/935).

B) Finansijske sankcije

e) **Zabranjeno je davanje zajmova i kredita Vladi Kraljevine Italije** bilo neposredno bilo posredno. Na osnovu ove zabrane ne mogu se eskontovati trate vučene od italijanskih konsula i diplomatskog predstavništva u našoj zemlji na italijansko Ministarstvo finansija ili druge italijanske dužavne ustanove.

ž) Isto tako **zabranjeno je svako davanje post-kredit** javnim telima, fizičkim i pravnim cilima nastanjenim na

italijanskoj teritoriji, bez obzira na podanstvo. Prema tome stav drugi čl. 13 Deviznog pravilnika, u odnosu na lica i ustanove nastanjene u Italiji, neposredno ili posredstvom lica i ustanova iz drugih zemalja, suspenduje se do dalje odluke;

z) S obzirom da se zabrane izložene u rešenju Ministra finansija br. 6977 od 23 oktobra 1935 («Sl. novine» br. 253) odnose na italijansku Vladu, njena pretstavništva, kao i lica koja su nastanjena u Italiji, bilo da su italijanski podanici ili ne, ove se zabrane u pogledu kredita i zajmova ne odnose na lica koja su nastanjena u našoj zemlji, a italijanskog su podanstva, kao ni na novčane i druge ustanove u našoj zemlji sa italijanskim kapitalom, ukoliko se ove kreditne operacije odnose na njihovo poslovanje u našoj zemlji. — (Dev. 79/935).

V) Delimična likvidacija klirinških potraživanja

U cilju delimične likvidacije klirinških potraživanja prema Italiji, početkom decembra 1935 donesena

je sledeća odluka:

1) Uvoznici robe iz Italije dužni su i dalje svoja dugovanja po ovom osnovu plaćati isključivo polaganjem dinara na zbirni račun kod Narodne banke po tečaju od Din. 355,40 za 100 ital. lira;

2) Narodna banka će, do dalje odluke, otkupljivati sva klirinška potraživanja onih izvoznika u Italiju čija zaostala potraživanja, uplaćena u kliring pre 18 novembra 1935 god., ne prelaze iznos od 100.000 lira. Ovaj otkup će se vršiti po tečaju od 315 din. za 100 lira. — (Dev. 85/935).

Pravdanje uverenja po izvozu u Italiju.

1) Za sva uverenja o obezbeđenju valute po izvozu u Italiju, koja su izdata pre 18 novembra 1935 god., i po kojima je izvršen

izvoz do toga dana, produžen je rok pravdanja za sve vreme dok ne nastupi mogućnost za naplatu. Prema tome, za ona uverenja po kojima je u Rimu izvršena uplata na zbirni račun Narodne banke i za koju je domaći izvoznik dobio avizu, odnosno klirinšku uputnicu, — pravdanje se ima izvršiti najdalje u roku od 15 dana posle dolaska na hronološki red. — Međutim, za uverenja po kojima nije ni izvršena uplata protivrednosti na zbirni račun u Rimu i za koju domaći izvoznik nije primio avizu, odnosno klirinšku uputnicu, vreme dok su u važnosti privredne sankcije prema Italiji ne računa se u propisani rok. Prema tome, izvoznici za to vreme nisu dužni tražiti produženje rokova, niti su ovlašćeni zavodi obavezni da podnose prijavu Ministarstvu finansija zbog neblagovremenog pravdanja. — (Dev. 88/935).

2) Prilikom pravdanja uverenja po izvršenom izvozu robe u Italiju pre 18 novembra 1935 god., za koju robu domaći izvoznici primaju odgovarajuću vrednost iz italijanskog kliringa, može se upotrebiti za pravdanje odgovarajuća vrednost lira, izračunata po kursu od 355,40. U svakom slučaju pravdanje se može vršiti samo tada ako je Narodna banka naznačila u svome pismu (obračunu) klauzulu da je odnosna suma upotrebljiva za pravdanje izvoznikog uverenja po izvozu u Italiju. — (Dev. 13/936).

3) U pogledu uverenja po izvozu u Italiju posle 18 novembra 1935 god., propisano je da izvoznici data im uverenja moraju opravdati u roku potrebnom da roba stigne do mesta namene, a najdalje 20 dana od dana izdavanja uverenja. Ovlašćeni zavodi ne smeju izdavati nova uverenja izvoznicima pre nego što se uredno opravdaju ranije izdata im po izvozu u ovu zemlju (posle 18 novembra 1935). — (Dev. 82/935).

Obnavljanje privatnog kliringa sa Italijom

U cilju ubrzanja uplate i brže likvidacije klirinškog salda, rešenjem Min. finansija br. 28175/VIII od 16 juna 1936 god. ustanovljen je ponovo privatni kliring sa Italijom. To rešenje glasi:

»1) Da Narodna banka izvoznicima robe u Italiju, na njihov zahtev, može u zamenu za klirinške avize izdavati klirinške uputnice na lire, koje se mogu prodavati na domaćim berzama za plaćanja u Italiji uvezene robe pre 18 novembra 1935 godine;

2) Da uvoznici robe iz Italije, izuzetno od rešenja br. 13320/VIII od 5 decembra 1935 god., mogu svoje obaveze prema italijanskim poveriocima regulisati na taj način što će, prilikom svakog plaćanja, 50% uplatiti na zbirni račun Nacionalnog instituta za razmene sa inostranstvom, Rim, kod Narodne banke u Beogradu, a drugih 50% nabaviti otkupom klirinških uputnica na lire preko ovlašćenih zavoda na domaćim berzama;

3) Ovlašćuje se Narodna banka da izda potrebna uputstva za sprovođenje ovih transakcija po platnom prometu sa Italijom«.

Povodom ovoga rešenja, Narodna banka je izdala sledeća uputstva i objašnjenja za sprovođenje delimičnih privatno-klirinških transakcija sa Italijom:

a) Svaki izvoznik koji je od Narodne banke primio klirinšku avizu, može je kod Narodne banke u Beogradu zameniti za klirinšku uputnicu;

b) Izvoznik robe u Italiju koji ima klirinšku uputnicu Narodne banke, ili koji je sada dobije u zamenu za klirinšku avizu, može je unovčiti prodajom na berzi preko ovlašćenog zavoda uvozniku italijanske robe, koji ima dugovanja prema italijanskom poveriocu za ranije uvezenu robu;

v) Izvoznik može, a ne mora, prodati svoje potraživanja koje ima u italijanskom kliringu i za čiju uplatu ima kao potvrdu klirinšku uputnicu. Ako to želi, izvoznik može čekati na isplatu putem kliringa;

g) Uvoznik italijanske robe, uvezene pre primene ekonomskih sankcija prema Italiji, može ovu platiti: 1) uplatom u kliring ili 2) uplatom u kliring 50% a drugih 50% otkupom potraživanja od izvoznika robe u Italiju koja potiče od izvoza izvršenog pre primene sankcija i za koje izvoznik ima klirinšku uputnicu. Uplata u kliring 50% iznosa ima se vršiti po kursu od 355,40 dinara za 100 lira;

d) Uvoznik se može koristiti otkupom izvoznčkih potraživanja na navedeni način samo ako **istovremeno** uplati drugih 50% u kliring.

MADARSKA

Privatan kliring.

Platni promet sa Madarskom obavlja se još od jula 1934 godine na bazi privatnog kliringa. Ovaj način platnog prometa uveden je rešenjem Ministra finansija br. 96400/II od 9 jula 1934 godine, koje glasi:

»Da počev od 15 jula 1934 godine jugoslovenski dužnici mogu svoja dugovanja madarskim poveriocima, bilo u stranoj valuta ili u dinarima, nastalim od uvoza robe u našu zemlju, plaćati putem privatnog kliringa nabavkom na berzi penga koje potiču od potraživanja naših izvoznika u Madarskoj, a uz pravdanje u smislu opštih deviznih propisa.

Da jugoslovenski izvoznici 70% svojih potraživanja od izvoza u Madarsku imaju prodavati na berzi a 30% obavezno nuditi na otkup Narodnoj banci po paritetnom kursu od penga 10,07 za 100 dinara«.

Ovo je rešenje izmenjeno naknadnim rešenjem Ministra finansija br. 139752/II od 21 septembra 1934 godine koje glasi:

»Da se počev od danas pa do dalje naredbe obustavi primena rešenja br. 96400/II od 9 jula 1934 god. u koliko se odnosi na obavezno nudenje Narodnoj banci na otkup 30% potraživanja od izvoza u Madarsku«.

Novi postupak u platnom prometu.

U vezi pregovora sa madarskom delegacijom u mesecu septembru 1935 godine i blagovremenog neizvršenja postavljenih uslova, rešenjem Ministra finansija br. 8421/VIII od 4 novembra 1935 god., uveden je specijalan režim u platnom prometu sa Madarskom, režim blokiranja madarskih potraživanja u našoj zemlji. To rešenje glasi:

»I) Da se plaćanje obaveza, nastalih od uvoza robe iz Madarske u Jugoslaviju, ima obavljati od strane jugoslovenskih dužnika — uvoznika, isključivo plaćanjem dinara na »privremeno vezani« račun madarskog poverioca kod domaćih ovlašćenih zavoda uz prethodno pravdanje u smislu čl. 3 Pravilnika o regulisanju prometa devizama i valutama.

II) Da se raspolaganje sa »privremeno vezanim« potraživanjima madarskih robnih poverilaca, koja se već nalaze kod ovlašćenih zavoda, i koja će se ubuduće uplatiti, može vršiti putem privatnog kliringa samo na osnovu prethodnog ovlašćenja Narodne banke«.

U vezi ovog rešenja dostavljena su ovlašćenih zavodima sledeća uputstva:

1) Jugoslovenski uvoznici madarske robe mogu i dalje pomagati protivrednost kod ovlašćenog zavoda na račune

madarskih robnih poverilaca. kao i do sada. Pošto se izvrši uredno pravdanje u smislu čl. 3 Deviznog pravilnika, zavodi će dinare knjižiti kao »blokiran«, u mesto »privremeno vezane« kako su do sada činili.

2) Isto tako sva madarski »privremeno vezana« dinarska potraživanja, koja se zateknu kod ovlašćenih zavoda imaju se odmah preneti na »blokiran« račune i kao takvi voditi do daljeg naređenja. Na isti način će se postupiti i sa »vezanim« potraživanjima madarskih robnih poverilaca, ukoliko se naknadno izvrši pravdanje.

3) Pod imenom madarskih robnih poverilaca podrazumevaju se svi oni inostranci na čijim se računima nalaze potraživanja postala od plaćanja madarske robe, odnosno robe uvezene iz Madarske, bez obzira na domicil titulara računa.

4) Nikakvo raspolaganje sa ovih »blokiranih« računa ne sme se vršiti bez specijalnog ovlašćenja Narodne banke dobivenog na osnovu podnesene molbe. Upotreba ovih dinara ne može se vršiti ni u privatnom kliringu pre no što se dobije ovlašćenje Narodne banke.

5) Ovlašćeni zavod koji dobije nalog od inostranog vlasnika računa da isplati izvesnu sumu »blokiranih« dinara u zemlji, mora se u tome smislu obratiti molbom Narodnoj banci. U ovoj molbi navešće sledeće podatke:

a) ime i domicil inostranog poverioca kao nalogo-davca;

b) ime i adresa jugoslovenskog korisnika kome bi se dinari imali isplatiti;

v) objašnjenje porekla, tj. načina postanka dinara koji se žele isplatiti. Ako su postali od plaćanja madarske robe, onda navesti vrstu robe uvezene iz madarske koja je tim dinarima plaćanja;

g) detaljno naznačenje svrhe u koju se dinari žele

isplatiti. Ako je za izvezenu robu onda navesti tačno vrstu robe koja je izvezena u Madarsku. Ako je plaćanje unapred, tj. pre izvršenog izvoza jugoslovenske robe, onda to naročito naglasiti.

6) Da bi zavodi mogli Narodnoj banci dostavljati potrebne podatke u pogledu vrste uvezene robe na koju se odnose položeni dinari (tač. 5 v), to će prilikom samog pravdanja staviti potrebno naznačenje u knjigama. Prilikom prenosa dinara od jednog ovlašćenog zavoda na drugi, uvek će se ovo naznačenje stavljati u sprovednom pismu.

7) Nikakva polaganja dinara na račune Madarske narodne banke kod Narodne banke Kraljevine Jugoslavije ovlašćeni zavodi neće vršiti dok prethodno ne pribave ovlašćenje Narodne banke. U molbama za odobrenje prenosa zavodi će redovno stavljati objašnjenja u pogledu porekla dinara.

8) U mesečnim izveštajima o stanju inostranih potraživanja, zavodi će ove dinare, kao »blokirane« iskazati u zasebnoj rubrici. — (Dev. 76/935).

Posle naknadnih pregovora između naše i Madarske Narodne banke, 7 februara 1936 god. ovlašćenim zavodima dostavljena su sledeća obaveštenja i uputstva:

1) Način sprovođenja platnog prometa sa Madarskom ostaje u svemu onakav kako je propisan rešenjem g. Ministra finansija br. 96400/II od 9 jula 1934 g. (v. cirkular br. 129150/159 od 18 jula 1934) i rešenjem br. 8421/VIII od 4 novembra 1935 g. (v. cirkular Dev. br. 76 od 5 novembra 1935 g.). Prema tome za svaku isplatu sa »privremeno vezanih — blokiranih« dinara madarskih poverilaca, mora se i dalje tražiti prethodno ovlašćenje Narodne banke;

2) S obzirom da Narodna banka, ili Ministarstvo finansija, u izvesnim slučajevima daju ovlašćenja da se iz-

vesni dinari polažu na račune madarskih poverilaca, navedenih u tač. 1) ali uz specijalnu klauzulu da se mogu upotrebiti samo za isplatu potraživanja naših izvoznika postalih od izvoza u Madarsku »pre 1936 godine«, ovlašćeni zavodi pri podnošenju molbi za isplate sa takvih računa, dostavljajući Narodnoj banci i izjavu odnosnog korisnika iz koje će se videti: koja je roba i kada izvezena, na koju se odnosna isplata odnosi.

3) U molbama za isplatu »privremeno vezanih — blokiranih« dinara sa računa madarskih poverilaca, ovlašćeni zavodi su dužni uvek da navode podatke o tome: koja se vrsta robe plaća i kada je izvezena.

4) Prema postignutom sporazumu sa Madarskom narodnom bankom, potraživanja naših izvoznika u pengama koja su postala polaganjem na račun kod ovlašćenog zaškoj (»konto sospeso«) u toku 1935 godine, treba da se imala su biti isplaćena u toku meseca decembra 1935 godine. Spiskove ovih potraživanja, prema dobivenim prijavama, Narodna banka je dostavila u svoje vreme Madarskoj narodnoj banci radi oslobođenja.

5) Potraživanja naših izvoznika koja su postala polaganjem penga na račun kod ovlašćenog zavoda u Madarskoj (»konto sospeso«) u toku 1935 godine, treba da se oslobode u toku prva četiri meseca 1936 (januar—april) a prema spiskovima koje Narodna banka svakog meseca dostavlja Madarskoj narodnoj banci, na osnovu svoje vreme dobivenih prijava.

6) Za nova plaćanja, kako za robu koja je već uvezena u Madarsku tako i za robu koja će se ubuduće izvoziti iz naše zemlje, Madarska narodna banka davaće ovlašćenja za nabavku dinara zainteresovanim madarskim uvoznicima odmah kad se ovi budu obračali. U slučaju da se, specijalno za izvezene kontingentirane artikle (sveže voće,

orasi, drvo, drveni ugali itd.), ne dobije ovlašćenje od Mađarske narodne banke za nabavku dinara, potrebno je da se ovlašćeni zavodi ili zainteresovani izvoznici obraćaju Narodnoj banci dostavljajući konkretne slučajeve, a naročito podatke o tome: koja je mađarska firma i kada podnosi molbu u ovom smislu Mađarskoj narodnoj banci.

7) Ovlašćeni zavodi koji imaju na računima mađarskih poverilaca dinare raznog inostranog svojstva (»interne«, od naplaćenih dividendnih kupona itd.) koji ne potiču od robe, kao i ustanove koje žele vršiti otplate finansijskog duga poveriocima u Mađarskoj, — mogu se obraćati Narodnoj banci molbom za upotrebu ovakvih mađarskih potraživanja za plaćanje izvezeno robe. (Dev. 11/936).

Prenos i uplate mađarskih dinarskih potraživanja kod Narodne banke.

U pogledu polaganja mađarskih dinarskih potraživanja na račune Mađarske narodne banke kod naše Narodne banke, kao i za turistička polaganja, propisana su ovlašćenim zavodima sledeća uputstva:

1) **Turistička polaganja.** — Zavod koji vrši polaganje dinara u smislu propisa tač. I cirkulara Dev. br. 43 za račun naših turista koji putuju u Mađarsku, mora na odnosnom pismu naznačiti »**turistička isplata**«. Sem toga, iznos dinara koje polaže obračunavaće po kursu od 931 din. za 100 penga i naznačiti sumu u pengama koja se ima isplatiti u Mađarskoj.

2) **40% finansijska polaganja.** — Prilikom polaganja u korist Bäderverkehrsconta Mađarske narodne banke 40% finansijskih potraživanja prema cirkularu Dev. br. 47 mora se u pismu izričito naznačiti da se odnosno polaganje odnosi na »**40% finansijskih potraživanja**«, ne naznačujući iznos u pengama.

3) **Za polaganja po ostalim osnovima** u korist računa Mađarske narodne banke, potrebno je da ovlašćeni zavodi **prethodno** podnesu Narodnoj banci molbu za prenos ovih, uz objašnjenje od čega potiču ovi dinari i kakvog su inostranog svojstva. — (Dev. 68/935).

NEMAČKA

Platni promet pre uvođenja privatnog kiranja.

Još od meseca septembra 1932 godine platni promet s Nemačkom sprovodi se putem zbirnih računa koji su koncentrisani u Jugoslaviji kod Narodne banke a u Nemačkoj, ranije kod Reihsbanke a sada kod Nemačke obračunske kase u Berlinu (Deutsche Verrechnungs-kasse). Prvobitni sporazum o regulisanju platnog prometa obnovljen je u maju 1934 godine uz neznatne izmene, tako da je način sprovođenja plaćanja ostao u glavnom nepromenjen. Glavne odredbe platnog sporazuma svode se na sledeće osnovne principe:

Uvoz nemačke robe u Jugoslaviju plaća se polaganjem protivvrednosti u dinarima, preko jednog ovlašćenog zavoda, na zbirni račun Nemačke obračunske kase kod Narodne banke Kraljevine Jugoslavije. Nemačka obračunska kasa, kad primi nalog od Narodne banke, u koliko ima na računu gotovine, isplaćuje odgovarajuću vrednost fakture odnosnom nemačkom izvozniku, robnom poveriocu jugoslovenskog uvoznika.

Naprotiv, uvoz jugoslovenske robe u Nemačku plaća se polaganjem protivvrednosti u markama, preko jednog tamošnjeg ovlašćenog zavoda, na zbirni račun Narodne banke Kraljevine Jugoslavije kod Nemačke obračunske kase u Berlinu. Narodna banka, kad primi nalog od Nemačke obračunske kase, u koliko ima na računu gotovine, isplaćuje odgovarajuću vrednost fakture odnosnom jugo-

slovenskom izvozniku, robnom poveriocu nemačkog uvoznika. — U koliko na zbirnom računu, jedne ili druge strane, ne postoji gotovina, korisnici naredenih isplata moraju čekati na red, kraće ili duže vreme, prema veličini salda.

Privatni kliring.

Do uvođenja u Nemačkoj Novog plana, naša je zemlja trgovinski, pa time i klirinški, bila pasivna prema ovoj zemlji. Problem klirinškog salda u tom vremenu za našu zemlju se nije postavljao, jer su izvoznici svoja potraživanja od izvoza robe u Nemačku promptno naplaćivali. Tek od leta 1934 godine nastaje polet našeg izvoza u Nemačku, a time i povećanje aktivnog salda koje je postavilo čitav niz problema koji se dotle nisu javljali. Saldo je postajao sve veći, tako da je od 30 miliona din. u julu 1934 god., porastao u septembru do 150 mil., u decembru do 220 mil. din., u junu 1935 do 300 mil., u novembru do 350 da u januaru 1936 godine dospe do 470 miliona dinara.

Usled ovako naglog i permanentnog povećanja aktivnog klirinškog salda, teškoće naše izvozne trgovine bile su sve veće, te se moralo pomišljati na zavođenje odgovarajućih mera koje bi uticale ne samo da se dalji porast salda zaustavi, nego i da se naše klirinško potraživanje prema Nemačkoj manji. U ovom cilju ustanovljen je, u pogledu Nemačke, privatni kliring u okviru važećeg ugovora o regulisanju platnog prometa. Sve transakcije i dalje sprovedene su preko zbirnih računa u Beogradu i Berlinu, samo je stvorena mogućnost da izvoznici svoja potraživanja prodaju uvoznicima nemačke robe, a ne samo državi preko Narodne banke, kako je dotle bio slučaj. Rešenje, koje je tim povodom doneo Ministar finansija pod br. 10249/VIII od 15 novembra 1935 god., glasi:

1) Da se u okviru sporazuma o regulisanju platnog prometa sa Nemačkom, mogu vršiti delimična plaćanja putem privatnog kliringa preko domaćih berzi i to na taj način što će uvoznici robe iz Nemačke moći vršiti plaćanja za 50% vrednosti faktura po uvezenoj robi otkupom potraživanja naših izvoznika u Nemačkoj, koja su uplaćena u kliring, uz uslov da drugih 50% uplate istovremeno u kliring;

II) Da Narodna banka izda potrebna uputstva za sprovedenje ovih transakcija po platnom prometu sa Nemačkom.

U cilju sprovedenja ovog rešenja, dostavljena su ovlašćenim zavodima sledeća uputstva za sprovedenje privatno-klirinških transakcija u pogledu platnog prometa sa Nemačkom:

1) Sporazum o regulisanju platnog prometa sa Nemačkom, koji je zaključen meseca septembra 1932 godine i obnovljen 1 maja 1934 godine ostaje i dalje na snazi;

2) U okviru odredaba navedenog sporazuma, a počev od 25 novembra t.g., uvodi se sistem privatnog kliringa, u vidu prodaje **uputničkih maraka** uvoznicima nemačke robe;

3) Izvoznik robe u Nemačku može zadržati do dolaska na hronološki red isplate ili prodati uvozniku nemačke robe svoje potraživanje po klirinškoj uputnici preko ovlašćenog zavoda na berzi. Ova se mogućnost odnosi samo na klirinšku uputnicu **ali ne i na avizu**;

4) Uvoznik nemačke robe može regulisati svoje obaveze o dospelim rokovima: a) uplatom u kliring celog iznosa fakture; ili b) uplatom u kliring 50% a drugih 50% otkupom izvoznčkih klirinških potraživanja (uputničkih maraka) preko ovlašćenih zavoda na berzi. U slučaju tač. b) uvoznik se može odužiti prema nemačkom pove-

riocu otkupom uputničkih maraka samo ako istovremeno uplati drugih 50% u kliring;

5) Posredovanje između izvoznika i uvoznika iz Nemačke mogu vršiti samo ovlašćeni zavodi za rad sa devizama (1), sprovodeći zaključke istovremeno na berzi;

6) Klirinška uputnica se prenosi žirom (tač. 3 i 4 cirkulara Dev. br. 73/935). U slučaju kad glasi na više od jednog lica (n.pr. na banku za račun izvoznika), uputnica se mora preneti **zajedničkim indosmanom** posredničkog zavoda i korisnika klirinške isplate koji su navedeni u oznaci titulara uputnice;

7) Ovlašćeni zavod, pošto sprovede zaključak na berzi, dostaviće Narodnoj banci kako odnosnu klirinšku uputnicu tako i spisak u kome se daje nalog za isplatu nemačkom poveriocu celokupnog iznosa fakture (tj. kako onih 50% koji se uplaćuju u kliring, tako i drugih 50% koji se otkupljuju od izvoznika). U sprovodnom pismu međutim, zavod je dužan izvršiti odvojeno obračun za prvih 50% po redovnom klirinškom kursu, a odvojeno naznačiti broj klirinške uputnice koju prilaže i sumu na koju glasi;

8) Otkupom potraživanja u Nemačkoj po klirinškim uputnicama mogu se koristiti samo ona lica i firme koja tim putem plaćaju robne obaveze. — (Dev. 80/935).

Platni režim

od 15 januara 1936. Mamac povoljnih cena pri izvozu u Nemačku bio je dovoljno efikasan da parališe dejstvo privatnog pliranga u pogledu povećanja uvoza nemačke robe a time i zaustavljanja daljeg povećanja klirinškog salda. Izvoznici mnogih artikala imali su računa da čekaju na hronološki red isplate, nadajući se da će u tom slučaju ipak dobiti pun kurs marke od 17.60 din. Zato se morao tražiti drugi način koji bi bio efikasniji u zadržavanju daljeg porasta klirinškog salda i on je na-

den u obustavljanju naplate potraživanja po izvozu u Nemačku, počev od 15 januara 1936, hronološkim redom. Prema tome, protivrednost izvoza mogla se naplatiti samo prodajom klirinških (čekovnih) maraka na berzi uvoznicima nemačke robe. Stara potraživanja, u koliko se ne čeka na hronološki red koji je veoma spor i neizvesan, rešila je da otkupljuje za potrebe svoga uvoza sama država, preko Narodne banke, po kursevima koji su iznad dnevnih i koji se kreću prema vremenu izdanja aviza, odnosno uputnica. — Rešenje Ministra finansija br. 16901/VIII od 30 decembra 1935 god., kojim je uveden novi režim u platnim odnosima sa Nemačkom, glasi:

»1) Da se prema nalogima iz Berlina prispelim do 15 januara 1936 god. zaključi dosadašnji račun (»A«) kod Nemačke obračunske kase. Saldo potraživanja po ovom računu, posle ovog roka ima se likvidirati: a) potaganjem od strane države za plaćanje njenih obaveza u Nemačkoj i b) polaganjem od strane uvoznika 50% od njihovih obaveza za robu uvezenu u Jugoslaviju do 15 januara 1936 g. zaključno;

2) da se uvoznici za robu koja se uveze iz Nemačke počev od 15 januara 1936 mogu oduživati prema svojim nemačkim poveriocima 100% otkupom na berzi izvoznčkih potraživanja koja potiču od izvoza u Nemačku. Na isti način uvoznici će se oduživati i za 50% svojih obaveza po uvezenoj robi iz Nemačke pre 15 januara 1936 g.;

3) da Narodna banka počev od 15 januara 1936 g. izdaje klirinške čekove, umesto dosadašnjih klirinških aviza i uputnica, kojima će se potvrditi iznos uplaćen kod Nemačke obračunske kase u Berlinu u korist od nosnog jugoslovenskog korisnika. Ovi će se klirinški čekovi moći realizovati isključivo prodajom na berzi za plaćanja u Nemačkoj;

4) da Narodna banka, u cilju da omogući bržu naplatu izvoznčkih potraživanja saobrazno mom rešenju br. 57 od 12 januara 1935 g., otkupljuje potraživanja po avizama i uputnicama izdatim pre 15 januara 1936 god. po kursu ponude i tražnje;

5) da Narodna banka izda potrebna uputstva za sprovođenje ovih transakcija po platnom prometu sa Nemačkom.

Povodom ovog rešenja zavodima su dostavljena sledeća **uputstva** za njegovo sprovođenje:

a) Počev od 15 januara 1936 god. za sume maraka uplaćene kod Nemačke obračunske kase u Berlinu, Narodna banka će izdavati korisnicima **klirinške čekove** koji će služiti kao potvrda o uplaćenim iznosima. Izvoznici će ove čekove realizovati u celosti isključivo prodajom na berzi preko ovlašćenih zavoda za plaćanje u Nemačkoj u smislu deviznih propisa.

b) Klirinški ček prenosi se žirom (tač. 6 cirkulara Dev. br. 80/935). U slučaju kad glasi na više od jednog lica (na pr. na banku za račun izvoznika), klirinški ček se mora preneti **zajedničkim indosmanom** korisnika koji su navedeni u oznaci titulara.

v) Uvoznici robe iz Nemačke plaćaće svoje obaveze poveriocima iz ove zemlje prema tome da li je u pitanju stari ili novi uvoz. **Stare obaveze** tj. one koje se odnose na plaćanje robe uvezene prema potvrđama carinarnica na deklaracijama, **do 14 januara 1936 god.** zaključno, plaćaće se na taj način što će se, kao i do sada, 50% uplaćivati na zbirni račun Nemačke obračunske kase kod Narodne banke, dok će se za drugih 50% moći nabaviti istovremeno klirinški čekovi na berzi. — **Za obaveze po novom uvozu**, tj. po deklaracijama počev od 15 januara 1936 god. uvoznici će nabavljati klirinške čekove na berzi za svih 100%.

g) Uvoznika dugovanja po fakturama koje glase na dinare, moći će se regulisati samo uplatama celokupnih iznosa faktura na dinar-konto Nemačke obračunske kase, Berlin, kod Narodne banke.

d) U cilju olakšanja poslova, odobrava se **terminska trgovina** na berzi sa klirinškim čekovima na marke. Rok termina može biti najduži 2 meseca.

d) Plaćanja druge vrste, kao na pr. manje sume za izdržavanje u Nemačkoj, alimentacije, lečenja itd., moći će se obavljati 100% nabavkom klirinških čekova na berzi. Međutim, za plaćanja druge vrste, kao na pr. vraćanje duga u Nemačku, uplata »internih« dinara itd., mora se uvek tražiti ovlašćenje Narodne banke koja će po konkretnim molbama određivati način plaćanja.

e) Stara potraživanja izvoznika, tj. ona po klirinškim avizama i uputnicama izdatim do 14 januara 1936 godine zaključno, moći će se realizovati prodajom Narodnoj banci ili čekanjem na hronološki red, čije će principe, s obzirom na postojeće stanje, utvrditi Narodna banka u sporazumu sa Ministarstvom finansija.

ž) U »Primedbi« spiska zavodi će uvek naznačiti osnov i način pravdanja svake uplate, kao na pr. »roba«, »izdržavanje po ovlašćenju Ministarstva finansija br.« itd.

z) Posredovanje između izvoznika i uvoznika robe prema Nemačkoj mogu vršiti samo ovlašćeni zavodi za rad sa devizama (I), sprovodeći zaključke **istovremeno** na berzi.

j) Pravdanje uverenja o obezbeđenju valute po izvozu u Nemačku vršiće se sprovednim pismima za klirinške čekove u kojima će biti označena odnosna klauzula. — (Dev. 1/936).

**Primena kursa marke
pri pravdanju uve-
renja za Nemačku.**

U cilju regulisanja pravdanja uve-
renja po izvozu u Nemačku, za vre-
me prelaznog perioda od naplate po-
hronološkom redu do prodaje če-
kova na berzi, ovlašćenim zavodima data su sledeća
uputstva:

1) uverenja pojedinih izvoznika, na osnovu ko-
jih je izvršen izvoz robe u Nemačku, a za koju su do-
maći izvoznici primili klirinške avize, odnosno kli-
rinške uputnice pre 15 januara o. g., pravdanje se
može vršiti, po naplati pojedinih iznosa, odgovaraju-
ćom vrednošću u dinarima na bazi kursa od Din. 17,60.
Eventualni višak ima se takođe upotrebiti za pravda-
nje istog uverenja, a ne sme se prenositi na druga;

2) pravdanje izvoznčkih uverenja po kojima su
izvoznici za izvezenu robu u Nemačku primili klirinške
čekove na marke (tj. posle 15 januara o. g.) može se
vršiti samo onom sumom koju izvoznik primi od pro-
daje klirinškog čeka u privatnom kliringu na berzi. —
(Dev. 24/936).

**Terminska trgovina sa
čekovskim markama.**

Za terminsku trgovinu sa čekov-
skim markama, propisano je da
važe oni propisi koji i za terminsko trgovanje sa šilingom
i drahmom. Ti propisi su sledeći:

1) **Prodaju** terminskim putem nemačkih maraka (t.zv.
čekovne i uputničke marke) mogu vršiti samo ovlašćeni
novčani zavodi (I) preko domaćih berza za račun izvoznika
jugoslovenske robe u Nemačku. Prilikom prijema naloga
za terminsku prodaju, ovlašćeni zavod dužan je uzeti na-
log i pismenu izjavu od izvoznika, u kojoj će ovaj potvrditi
da se marke odnose na već zaključenu prodaju robe za
navedeni termin o kome će biti dužan da ih liferuje.

2) **Kupovinu** terminskim putem čekova na marke
mogu vršiti preko domaćih berza ovlašćeni zavodi za rač-
un svojih komitenata — uvoznika nemačke robe, za nji-
hove realne potrebe, a u smislu deviznih propisa. Prilikom
primanja naloga za terminsku kupovinu maraka ovlašćeni
zavod je dužan pribaviti od uvoznika uvozne i druge do-
kumente iz čl. 3 Deviznog pravilnika radi pravdanja. Ako
uvoznik još ne raspolaže sa uvoznim dokumentima, mora
predati zavodu ovlašćenje Narodne banke za plaćanje u na-
pred i obavezu. Uvođenje ovih transakcija u Kontrolnik
za uvoznike, i eventualno pravdanje ako postoje uvozni
dokumenti, vršiće se onoga dana kada je obavljen termin-
ski zaključak.

3) Terminsko trgovanje može se vršiti »per medio« i
»per ultimo« svakog meseca sa rokom najdužim od
2 meseca.

4) **Prodaja** »à découvert« t.j. pre zaključenog trgo-
vačkog posla nije dozvoljena. — (Dev. 17/936).

**Trgovina na berzi
sa nemačkim
uputnicama.**

Dva meseca posle uvođenja novog
režima u platnom prometu sa Ne-
mačkom, Narodna banka je donela
odluku: »da se na domaćim berzama... mogu prodavati, po-
red klirinških čekova, i sve klirinške uputnice na marke«.
— (Dev. 25/936). — Ovaj propis važi i za uputnice na
rajshmarke koje su lombardovane kod Narodne banke. —
(Dev. 26/936).

**Otvaranje računa
ovlašćenim zavodi-
ma u čekovnim
markama.**

U cilju da olakša poslovanje po-
privatnom kliringu sa Nemačkom,
Narodna banka je donela odluku da
ovlašćenim zavodima otvara u svo-
jim knjigama specijalne račune u markama, pod sledećim
uslovima:

1) Svaki ovlašćeni zavod koji za račun svojih komite-nata kupi na berzi klirinške čekove na marke, moći će ih, uredno žirirane, dostaviti Narodnoj banci s nalogom da se poslati iznos odobri njegovom specijalnom računu »Če-kovnih maraka«.

2) Ovaj će se račun, na osnovu naloga ovlašćenog za-voda, moći dotirati i razlikom od čekova na marke, koje ovlašćeni zavod šalje Narodnoj banci radi konkretne likvi-dacije pojedinih isplata u Nemačkoj. Čekovi na marke koji se šalju u korist računa ovlašćenog zavoda kod Narodne banke moraju uvek biti sprovedeni preko berze.

3) Svojim depoom maraka stvorenim na ovaj način ovlašćeni zavodi će moći raspolagati u svrhu plaćanja u Nemačkoj, saobrazno platnom sporazumu sa Nemačkom i uputstvima datim u cirkularu Dev. br. 1.

4) Prilikom davanja naloga za isplatu u Nemačkoj, ovlašćeni zavod, vlasnik računa u markama, dostavljaće Na-rodnoj banci, spiskove čije je popunjavanje objašnjeno u uputstvima datim u cirkularu Dev. br. 1 i 3. Ove spiskove ovlašćeni zavodi će dostavljati Narodnoj banci sprovednim pismom u kome će dati nalog za zaduženje na računu rajhs-maraka kao i ostale potrebne podatke.

5) Uz spiskove kojima se daju nalozi za isplatu mara-ka korisnicima u Nemačkoj, ovlašćeni zavodi će davati posebno sprovedno pismo za isplate na teret svoga računa rajhs-maraka, a posebno za isplate 50% starih faktura (pre 15 januara 1936 god.) preko žiro računa. — (Dev. 6/936).

ŠPANJA

Režim od januara
1934 god.

Platni odnosi sa Španijom do po-četka 1934 godine nisu bili raguľ-
sani. Tek u januaru te godine postignut je sporazum iz-
menom nota sa ovdašnjim Španskim poslanstvom u po-

gledu sprovođenja platnog prometa. Na osnovu toga spo-
razuma, ovlašćenim zavodima izdata su sledeća uputstva:

»1) Izvoznici koji imaju potraživanja od robe
uvezene u Španiju **do 23 januara 1934 god.**, dužni su
uneti i preko ovlašćenih zavoda ponuditi Narodnoj
banci 80% od primljenih deviza, shodno čl. 7 Dev. pra-
vilnika;

2) Potraživanja izvoznika u Španiji koja budu
postala od uvezene jugoslovenske robe u ovu zemlju
posle 23 januara 1934 god., izvoznici će za 50% mo-
rati uneti u slobodnoj devizi i ceo primljeni iznos po-
nuditi Narodnoj banci, dok će drugu polovinu, koja
će se zadržavati u Španiji, moći upotrebiti samo za
plaćanje u kompenzaciji robe koja se uvozi iz Španije
u našu zemlju. — Za plaćanje robe uvezene iz Španije
ne smeju se prodavati slobodne devize, već se može
upotrebiti samo u kompenzacionim pezetama koje po-
tiču od 50% vrednosti izvoza iz naše zemlje u Španiju.

Naknadnim rešenjem Ministra finansija br. 47668/II
od 5 aprila 1934 godine, propisano je da se sa 50% izvoz-
ničkih potraživanja u Španiji, koji se primaju u t.zv. kom-
penzacionim pezetama, može trgovati na domaćim berza-
ma u svrhu prodaje jugoslovenskim uvoznicima španske
robe. Po ovom rešenju berzanska zaključnica služi kao
prećutno ovlašćenje Narodne banke za kompenzaciju.

Režim od 1 juna
1936 godine.

Navedeni način plaćanja u robnim
transakcijama između naše zemlje
i Španije trajao je sve do zaključenja novog trgovinskog
ugovora sa ovom zemljom od 15 maja 1936 godine, koji je
stupio na snagu 1 juna iste godine. Uz ovaj ugovor pri-
dodat je specijalan **Protokol o plaćanju** koji glasi:

U cilju olakšanja plaćanja iz trgovinskih razmena iz-

među dveju zemalja, vlada Republike Španije i vlada Kraljevine Jugoslavije sporazumele su se o sledećem:

Član 1

Isplata potraživanja koja proističu od uvoza jugoslovenske robe u Španiju, vršice se uplatom odgovarajućih iznosa u pezetama na beskatmatne račune koje će Centro Oficial de Kontrataksion de Moneda (dalje nazvan Centro) otvoriti Narodnoj banci Kraljevine Jugoslavije (dalje nazvana Banka Jugoslavije).

Polaganjem uplata, španski dužnici oslabadaju se obaveze. Utvrđeno je da sloboda privatnog ugovaranja, u koliko se ne kosi sa odredbama ovoga protokola, nije time ukinuta. Ove dredbe primenjivaće se — u danom slučaju na jugoslovenske dužnike.

Član 2

Primljene uplate do 1 juna 1937 god., Centro će odobravati Banci Jugoslavije za račun jugoslovenskih korisnika, na sledeći način:

a) 80% od iznosa svake uplate stavljaće se u pezetama u korist jednog kompenzacionog računa, čiji se način upotrebe predviđa u sledećem članu;

b) ostatak od 20% iznosa svake uplate odobriće se u šv. francima na slobodnom računu. Iznos ovog računa biće stavljen na potpuno raspolaganje Banci Jugoslavije i transfer istog moći će se izvršiti u svako doba u šv. francima.

Ako gornji procenat za kompenzacije ne bude dovoljan za pokriće plaćanja po uvozu španske robe u Jugoslaviju, povisiće se na 100%.

U svakom slučaju, od 1 juna 1937 god. celokupan iznos svake uplate odobravaće se u pezetama na kompenzacionom računu.

Član 3

Centro će bez odlaganja izveštavati Banku Jugoslavije o svakoj uplati u korist računa o kojima je reč u prethodnom članu.

Banka Jugoslavije moći će da disponira sa svojim potraživanjima u pezetama, putem naloga za isplatu ili kojim drugim načinom kojim se potraživanjima ne može trgovati u trećim zemljama, i to u sledeće svrhe:

- a) za plaćanje španske robe uvezene u Jugoslaviju;
- b) za isplate jugoslovenskim turistima i putnicima u Španiji, za troškove boravka;
- v) za isplate snabdevanja jugoslovenskih brodova u španskim lukama.

U nalogima za isplatu Banke Jugoslavije Centru, u koliko se odnose na plaćanje uvezene robe, biće naznačen između ostalog i broj jugoslovenske carinske deklaracije.

Član 4

Molbe za plaćanja dugovanja po uvozu jugoslovenske robe u Španiju, koje budu bile podnešene Centru pre stupanja na snagu ovog protokola, biće odmah regulisane uplatom 50% odgovarajućeg iznosa u korist kompenzacionog računa i 50% u devizama, za čiji će se slobodan transfer izdati odobrenje u najkraćem mogućem roku.

Član 5

U slučaju potrebe pretvaranja u neku drugu valutu osim pezeta, ovo pretvaranje vršice se u Španiji po zvaničnom kursu Centra i u Jugoslaviji po zvaničnom kursu Beogradske berze, na dan koji prethodi plaćanju.

Član 6

Prirodni proizvodi ili fabrikati poreklom iz Republike Španije (teritorija poluostrva, Balearska i Kanarska ostrva,

kao i španski posedi i zone protektorata Španije u Maroku) smatraće se, u pogledu plaćanja, kao španska roba. Isto tako, prirodni proizvodi i fi fabrikati poreklom iz Kraljevine Jugoslavije smatraće se jugoslovenskom robom.

Član 7

Ako po prestanku važenja ovog sporazuma saldo po kompenzacionom računu ostane u korist Banke Jugoslavije, ovaj će se saldo upotrebiti do iscrpljenja u svrhe predviđene članom 3.

Član 8

Odredbe ovog protokola ne odnose se na dugovanja za pomorski fraht. Ovaj će se plaćati u slobodnim devizama na teret svake uvozne zemlje.

Član 9

Modaliteti za primenu ovog protokola biće utvrđeni zajedničkim sporazumom između Banke Jugoslavije i Centra.

Ovaj protokol, koji čini sastavni deo trgovinskog sporazuma između Kraljevine Jugoslavije i Republike Španije od danas, stupiće na snagu i prestaće zajedno sa istim.

Privatan kliring.

U vezi sa navedenim Protokolom o plaćanju između naše zemlje i Španije, Ministar finansija, na predlog Narodne banke, doneo je pod br. 25.460/VIII od 1 juna 1936 god. sledeće rešenje:

»1) Ovlašćuje se Narodna banka da može uvesti u život Protokol o plaćanju, zaključen između Kraljevine Jugoslavije i Španske Republike u Madridu 15 maja 1936 godine, kao sastavni deo sporazuma od istog datuma;

2) Ovlašćuje se Narodna banka da počev od 1 juna 1936 godine izdaje klirinške čekove kojim će se potvrditi iznos uplaćen kod Centro de Moneda u Španiji u korist jugoslovenskog korisnika. Ovi će se klirinški čekovi moći realizovati isključivo prodajom na berzi za plaćanja u Španiji, saobrazno Protokolu o plaćanju od 15 maja o. g.;

3) Ovlašćuje se Narodna banka da izda potrebna uputstva za sprovođenje svih transakcija po platnom prometu sa Španijom.»

Povodom stupanja na snagu ovog rešenja, Narodna banka ja ovlašćenim zavodima, pored ostalog, dala sledeća objašnjenja i uputstva:

a) Za vrednost jugoslovenske robe izvezena u Španiju, Narodna banka će za deo koji joj se odobri u računu slobodnih deviza isplaćivati izvozniciima u dinarima, a za odobrene iznose u pezetama izdavaće korisnicima **čekove na pezete.**

b) Ovlašćeni zavodi koji kupuju pezete na berzi za račun svojih komitenata, moraju vršiti pravdanje u smislu opštih deviznih propisa (uvozni i dr. dokumenti u smislu čl. 3 Deviznog pravilnika, putne isprave u smislu čl. 4 Deviznog pravilnika itd.).

v) Ček se prenosi žirom (tač. 3 i 4 cirkulara Dev. br. 73/935). U slučaju kad glasi na više od jednog lica, ček se mora preneti zajedničkim indosmanom korisnika koji su navedeni u oznaci titulara.

g) Izvoznačka uverenja za Španiju pravdaće se sprovednim pismom. uz ček na pezete, koje sadrži odgovarajuću klauzulu o pravdanju.

d) Posredovanje između izvoznika i uvoznika robe prema Španiji mogu vršiti samo zavodi ovlašćeni za rad sa devizama (I), sprovodeći zaključke istovremeno na

berzi. Ovlašćeni zavodi pošto sprovedu zaključak na berzi, dostaviće Narodnoj banci kako odnosni klirinški ček, tako i spisak u kome se daje nalog za isplatu španskom poveriocu, sa tačnim naznačenjem iznosa koji se ima isplatiti. Viškove između dostavljenih klirinških čekova Narodnoj banci i iznosa koji se imaju da isplate, Narodna banka će vraćati ovlašćenim zavodima u novim klirinškim čekovima. — (Dev. 47/936).

III KONTROLA UVOZA

Naša je zemlja jedna od poslednjih koje su donele odredbe o kontrolisanju robe koja se uvozi iz inostranstva. U ovu svrhu obrazovan je Komitet za uvoz rešenjem Ministra finansija br. 13920/VIII od 6 aprila 1936 god. koje glasi:

»1) U cilju regulisanja platnog prometa sa inostranstvom ustanovljava se pri Narodnoj banci Kraljevine Jugoslavije Komitet za uvoz. Dužnost je ovog Komiteta da utvrđuje listu artikala koji će se moći uvoziti tek ako se dobije prethodno ovlašćenje Narodne banke za plaćanje. U ovaj komitet ulaze pored predstavnika Narodne banke, jedan predstavnik Ministarstva finansija i dva predstavnika trgovine i industrije.

2) Na osnovu zaključaka Komiteta za uvoz, Narodna banka predlaže Ministarstvu finansija spisak artikala čiji uvoz podleže prethodnom ovlašćenju Narodne banke za plaćanje u smislu tač. 1 ovog rešenja. Obaveza uvoznika da za uvoz određene robe traže prethodno ovlašćenje Narodne banke za plaćanje, nastaje 10 dana posle obnarodovanja odnosnog spiska artikala u »Službenim novinama«.

Na osnovu zaključaka ovog Komiteta, a na predlog Narodne banke, Ministar finansija donosi povremeno rešenja o spisku artikala čiji se uvoz i plaćanje zabranjuju ako uvoznik ne dobije **prethodno** ovlašćenje od Narodne banke.

**Molba Narodnoj
banci**

Za sve artikle koji budu objavljeni
u »Službenim novinama«, na osnovu
donesenog rešenja Ministra finansija, svaki uvoznik **pre
no što poruči robu** mora pribaviti specijalno ovlašćenje
Narodne banke. Molbu treba uputiti Narodnoj banci u sle-
dećem obliku:

(Ime i sedište uvoznika
čitko i prema protokolaciji)

(datum i mesto)

»Narodnoj banci Kraljevine Jugoslavije
(Devizno odeljenje II)

B e o g r a d

U vezi rešenja G. Ministra finansija br. 13920 od
6 aprila 1936 god., čast mi je zamoliti Narodnu banku
da mi izvoli izdati ovlašćenje za uvoz¹⁾ — — — —

— — — — iz²⁾ — — — — — u našu zemlju
i plaćanje³⁾ — — — — — preko nekog ovlašće-
nog zavoda za rad devizama i valutama odgovarajuće
vrednosti navedene robe u iznosu od

firmi⁴⁾ — — — — —

S poštovanjem

¹⁾ Naznačiti tačnu količinu i vrstu robe prema nazivima iz
zvanične carinske tarife s pozivom na broj carinske tarife pod ko-
jim se odnosna roba vodi i pod kojim je objavljena u rešenju M. F.

²⁾ Naznačiti zemlju iz koje se roba uvozi.

³⁾ Naznačiti način na koji se plaćanje želi da obavi (devl-
zom, i t. d.).

⁴⁾ Naznačiti iznos koji pretstavlja stvarnu vrednost odnosno
robe u stranoj valuti u kojoj će se obaviti fakturisanje i plaćanje.

⁵⁾ Navesti tačno ime i sedište inostranog prodavca robe kome
se ima da izvrši plaćanje.

NAPOMENA: Na ovakvom obrascu mogu se podnositi molbe
za odobrenje i plaćanje **samo jednog artikla i iz jedne zemlje**. U-
voznici su dužni da u molbama navode tačne podatke, pošto se u
protivnom izlažu primeni Zakona o kaznenim sankcijama. Pored
toga će Narodna banka ostaviti nerešene sve molbe onih izvoznika
za koje bi utvrdila da su dostavili pogrešne podatke.

Svaki podnosilac molbe dužan je da **uz prvu molbu** dostavi
Narodnoj banci ispunjena dva spiska o izvršenom uvozu istog ar-
tikla, za koji traži odobrenje, i iz iste zemlje, i to posebno za 1935
a posebno za 1936 godinu. Obrazece za ove spiskove Narodna banka
će stavljati takođe uvoznicima na raspoloženje. Prilikom podnoše-
nja daljih molbi, molilac će naznačiti datum kada je spiskove po-
slao Narodnoj banci.

SPISAK ARTIKALA

za čiji je uvoz potrebno prethodno ovlašćenje Nar. banke

Prvi spisak artikala za čiji je uvoz potrebno prethodno
ovlašćenje Narodne banke, utvrđen je rešenjem Ministra
finansija br. 24019/VIII od 11 juna 1936 god., koje glasi:

»Da se počev od 25 juna 1936 godine, ako uvoznik ne
raspolaze prethodnim ovlašćenjem Narodne banke, ne
može uvoziti iz neklirinških zemalja niti cariniti sledeća
roba, prema brojevima carinske tarife:

1.	5.1	pirinač oljušten
2.	5.2	pirinač neoljušten
3.	17.1	zemljani orah (u ljusci)
4.	18.1 a i b	limuni, pomorandže i mandarine
5.	19.	banane
6.	25.1	kafa sirova
7.	96.	pluta sirova neizrađena
8.	100.4	kalofonija
9.	169.1	antracit
10.	169.2	kameni ugalj
11.	169.4	koks

12. 274. pamučna prediva jednožična
 13. 275. pamučna prediva dvožična ili višežična
 14. 276. pamučna prediva za prodaju na sitno
 15. 277. glatke pamučne tkanine
 16. 278. pamučni somot, pliš i njima slične tkanine
 17. 312.1 predivo od češljane vune (kamgarn) preko No 16 jednožično sirovo
 18. 312.2 predivo od češljane vune (kamgarn) preko No 16 jednožično beljeno, bojeno, štampano
 19. 313.1 a predivo od grebenane vune (štrajhgarn) jednožično sirovo
 20. 313.1 b predivo od grebenane vune (štrajhgarn) jednožično beljeno, štampano
 21. 317. vunene tkanine
 22. 327.1.2 predivo od vešt. svile sirovo, belo, bojeno
 23. 393.1.v cevi i omotači za pneumatike
 24. 439. izrade od plute
 25. 440.1 zapušabi od plute
 26. 537. lim od gvožđa i čelika
 27. 539. cevi od gvožđa i delovi za spajanje cevī od gvožđa
 28. 652. motorni čekići, motorne dizalice, kompresori, frigorifične mašine
 29. 655. mašine za šivenje
 30. 663. dinamo mašine, alternatori i elektromotori
 31. 665.6 radio aparati i njihovi sastavni delovi
 32.667.2b električne sijalice, izuzev sijalica za džepne lampe
 33. 675. automobili i njihovi rezervni delovi».

IV KONTROLA UVOZA JAPANSKE ROBE

Trgovinski odnosi između naše zemlje i Japana razvijali su se u toku poslednjih nekoliko godina po nas veoma nepovoljno. Pasiva našeg trgovinskog bilansa prema Japanu postajala je sve veća. Uvoz japanske robe u našu zemlju naglo se povećavao dok je naš izvoz u Japan bio veoma neznatan. Takvo stanje vidi se jasno iz našeg izvoza u Japan i uvoza iz ove zemlje, prema podacim statistike spoljne trgovine:

	Izvoz u Japan	Uvoz iz Japana
1931	56.000	1,972.000
1932	711.000	1,384.000
1933	1,692.000	4,233.000
1934	85.000	13,206.000
1935	223.000	29,693.000

Dok je Japan izvezio neznatne količine naših proizvoda, naša je zemlja davala milione dinara u devizama za uvoz često nepotrebnih artikala (pisaljke, četke, dugmeta, celuloid, porcelan, igračke itd.). Usled toga je naša zemlja bila prinudena na pribegne zaštitnim merama, koje su donesene rešenjem Ministra finansija br. 12694/VIII od 24 marta 1936 god., koje glasi:

»1) da se japanska roba, koja se uvozi neposredno ili preko drugih zemalja ne može plaćati bez prethodnog odobrenja Narodne banke;

2) da su uvoznici japanske robe, počev od 1 aprila

1936, dužni da prilikom carinjenja robe podnesu na uvidaj carinskim organima pored ostalih dokumenata i ovlašćenje Narodne banke za plaćanje. Na ovlašćenju će carinarnica svojim štambiljem i potpisom potvrditi da je uvoz odnosno robe izvršen.

Ovo rešenje stupa na snagu od dana njegovog objavljivanja u »Službenim novinama«.

Povodom ovog rešenja dostavljena su ovlašćenim za vodima sledeća uputstva:

I) Roba, delimično ili potpuno, japanskog porekla, uvezena počev od 1 aprila o. g., ne sme se plaćati, niti ovlašćeni zavodi smeju prodavati strana platežna sredstva, vršiti upate u kliring i tome slično, bez **prethodnog** pismenog ovlašćenja Narodne banke, bez obzira da li je roba već uvezena ili nije.

II) U molbama za plaćanje japanske robe moraju se Narodnoj banci dostaviti uvek sledeći podaci:

- a) ime domaćeg uvoznika,
- b) iznos strane valute na koju faktura glasi,
- v) način na koji se roba želi platiti (devizom, kliringom, privatnim kliringom...),
- g) ime i domicil (zemlja) inostrane firme koja šalje robu i koja izdaje fakturu,
- d) ime i domicil strane firme ili banke kojoj se želi izvršiti plaćanje (istaviti ček, uplatiti u kliring...),
- d) za koju svrhu služi roba koja se želi uvesti (da li kao sirovina i td.).

V KONTROLA PLAĆANJA

U cilju da se vrši kontrolisanje plaćanja uvezene robe od strane domaćih uvoznika, specijalno iz t.zv. klirinških zemalja, ustanovljena je pri Narodnoj banci specijalna kontrola plaćanja. Za sad se vrši kontrolisanje plaćanja robe uvezene iz Nemačke i Francuske, kako bi se sprečilo plaćanje drugim putem, izvan kliringa, i kako bi se proveravalo da li se plaćanje vrši tačno u predviđenim rokovima koje uvoznik, na osnovu sporazuma sa inostranim poveriocem, u izjavi datoj uvoznj carinarnici, naznači. Kontrola plaćanja zavedena je (za sada samo prema Nemačkoj i Francuskoj) sledećim rešenjem Ministra finansija br. 13919 VIII od 6 aprila 1936 god., koje glasi:

»1) U cilju kontrolisanja plaćanja obaveza po uvozu robe iz pojedinih zemalja, uvoznici su dužni, prilikom carinjenja, podneti nadležnoj carinarnici u duplikatu izjavu o načinu plaćanja, na obrascima koje izdaje Ministarstvo finansija. Ovu izjavu dužni su uvoznici predati carinarnici za svaku pošiljku primljenu iz inostranstva čija vrednost prelazi 2.000 dinara. Po jedan primerak ovih izjava carinarnice zadržavaju kod sebe i krajem svakih 10 dana šalju Narodnoj banci, a drugi primerak vraćaju uvozniku koji ga prilikom pravljanja predaje ovlašćenom zavodu radi dostavljanja Narodnoj banci.

2) Uvoznik je dužan izvršiti plaćanje uvezene robe o roku koji je u izjavi naznačio i na način koji je po-

stojećim deviznim propisima i platnim sporazumima sa pojedinim zemljama utvrđen.

3) Do daljeg rešenja, **uvoznici su dužni prilikom carinjenja podnositi izjave carinarnicama po uvozu ili poreklu robe iz sledećih zemalja: Nemačke, Francuske.** Od ovoga se izuzima prtljag putnika propisan raspisom Odeljenja carina CBr. 28724/1925.

4) Ovo rešenje stupa na snagu 21 aprila 1936 g. od kada postaje obavezno davanje carinarnici prethodne izjave od strane uvoznika.

5) Do 20 aprila o. g. svi uvoznici robe uvezene ili poreklom iz Francuske i Nemačke dužni su prijaviti Narodnoj banci stanje dugovanja na dan 20 aprila 1936 godine.

Stavljajući zavedima do znanja sadržinu ovog rešenja, Narodna banka je izdala sledeće upustvo:

a) Prilikom svakog plaćanja robe uvezene, odnosno poreklom iz Nemačke i Francuske¹⁾ počev od 20 aprila t.g. uvoznik je dužan predati ovlašćenom zavodu **duplikat izjave** koju je pre predao odnosno carinarnici prilikom carinjenja robe. Ova se obaveza predaje duplikata navedene izjave odnosi na plaćanje robe uvezene posle 20 aprila t.g.

b) **Prilikom pravljenja obaveze uvoznika** date ovlašćenom zavodu **pri plaćanju unapred**, zavodi će od uvoznika tražiti duplikat navedene izjave, u svakom slučaju overen od carinarnice, kad god se iz carinske deklaracije vidi da je roba uvezena posle 20 aprila ove godine.

v) Sve duplikate **izjava**, koje od uvoznika prime prilikom plaćanja za njihov račun, zavodi će zadržavati u svojoj arhivi i pokazati po potrebi kontrolnim organima.

g) Zavodi su dužni pogodnim načinom upoznatiti uvoznike — svoje komitente — sa sadržinom ovog rešenja i

¹⁾ U pogledu Francuske, ovo rešenje se od njenih poseda izvan metropole odnosi samo na Alžir.

datim uputstvima. Sem toga, pozvaće ih da najdalje do 20 aprila t.g. prijave Narodnoj banci stanje svoga dugovanja po robnom osnovu prema poveriocima iz Francuske i Nemačke, a eventualno i prema poveriocima iz drugih zemalja ako ovima duguju za uvezenu robu poreklom iz navedene dve zemlje. Prijava ima glasiti na **stanje duga na dan 20 aprila 1936 godine**. U ovim prijavama dostaviće se Narodnoj banci sledeći podaci: datum izvršenog uvoza (hronološkim redom); ime i domicil inostranih poverilaca svakog posebno; iznos duga pojedinom inostranom poveriocu i u kojoj moneti; rokovi plaćanja.

d) Obrascе za izjave uvoznika izdaje Ministarstvo finansija (Bankovno i valutno odeljenje) a mogu se dobiti kod svih carinarnica po ceni od 1 dinar. Na izjavi se ne doplaćuje nikakva druga taksa. — (Dev. 33/936).

VI DEVIZNO POSLOVANJE POMORSKOG BRODARSTVA

Do početka 1936 godine, u našoj zemlji nisu postojali nikakvi devizni propisi koji bi reglementirali devizno poslovanje pomorskog brodarstva. Međutim, kako u drugim zemljama tako i kod nas, pokazalo se da je potrebno doneti specijalne propise koji bi, s obzirom na specijalno poslovanje ove privredne grane, regulisali odnose koji otuda proizlaze. Devizno poslovanje pomorskog brodarstva kod nas je regulisano na jedan veoma liberalan način, liberalniji nego u mnogim drugim pomorskim zemljama sa deviznim režimom. Rešenje Ministra finansija br. 6100/VIII od 6 februara 1936 god., kojim je ovo pitanje uređeno, glasi:

»1) Sva pomorska brodarstva, koja vrše bilo obalnu, bilo malu ili veliku preokoeansku plovidbu, dužna su voditi uredne knjige kroz koje će detaljno proknjižavati sve svoje poslovanje, kako teritorijalno, tako i vanteritorijalno. Isto tako dužna su voditi i kontrolnike za uvoznike po čl. 16 Pravilnika o regulisanju prometa devizama i valutama u koje će uvoditi sve nabavke i sva plaćanja izvršena u inostranstvu.

2) Sva pomorska brodarstva mogu imati tekuće račune sa svojim agentima, predstavnicima ili bankama u inostranstvu u stranim monetama i vršiti neposredne dispozicije po istima. Isto tako pomorska brodarstva mogu imati

i tekuće račune u raznim monetama kod domaćih ovlašćenih zavoda. Dispozicije po ovim tekućim računima dopuštene su samo po poslovima, koji su u neposrednoj vezi sa plovidbom. Svaka druga dispozicija u cilju spekulacije zabranjena je.

3) Pomorska brodarstva mogu iz svojih sopstvenih sredstava u stranoj valuti vršiti kupovinu i opravke brodova u inostranstvu.

4) Pomorska brodarstva mogu se, izuzetno od čl. 11 Pravilnika o regulisanju prometa devizama i valutama, zaduživati u inostranstvu u stranoj valuti radi kupovine i opravke brodova u inostranstvu, kao i nabavke ostalog materijala za brodove s tim, da otplate i kamate po ovim zaduženjima vrše isključivo iz svojih sredstava u stranim monetama. Svako ovakvo zaduženje dužna su prijaviti sa potrebnim detaljima i nastalim promenama Ministarstvu finansija i Narodnoj banci.

5) Pomorska brodarstva i ostale firme, koja se bave uvozom inostranog uglja, ostalog gorivog materijala i maziva dužna su prodavati ugalj, gorivi materijal i mazivo sa slobodnih carinskih smestišta samo za stranu valutu i to brodarstvima, koja obavljaju preokoeansku, malu ili veliku plovidbu i svoje prihode naplaćuju u stranim valutama. Prodavci ovoga uglja, gorivog materijala i maziva nemaju prava da za isplatu uvezene i na gornji način prodane robe zahtevaju kupovinu deviza kod ovlašćenih banaka. Za izvoz ovako naplaćenih deviza ili valuta ima se u svemu postupiti po čl. 17 Pravilnika o regulisanju prometa devizama i valutama.

Za dinare prodavci uglja, ostalog gorivog materijala i maziva mogu prodavati samo ono što je ocarinjeno, a po urednim uvoznim dokumentima mogu kupovati strana plaćena sredstva kod ovlašćenih banaka.

6) Pomorska brodarstva, izvršene nabavke uglja, maziva i ostalog potrošnog materijala, kojima se brodovi snabdevaju u inostranstvu, plaćaće isključivo u stranim monetama kojima raspolažu i nije dopušteno ovakve račune slati u našu zemlju i na osnovi njih zahtevati kupovinu stranih platežnih sredstava. Isto tako pomorska brodarstva su dužna voditi računa, da se nabavke izvršene u zemljama sa kojima imamo klirinške sporazume, po mogućstvu, uplaćuju u odnosni kliring.

7) Pomorska brodarstva će nastojati, da naplatu vozarine od domaćih izvoznika, po mogućstvu, vrše što više u dinarima s tim da su izvoznici dužni i onaj iznos deviza, kojim bi platili podvoz, da unesu u zemlju i sa njim postupe po čl. 7 Pravilnika o regulisanju prometa devizama i valutama.

8) Pomorska brodarstva dužna su, da sve viškove deviza, kojima raspolažu u inostranstvu, a koji im nisu neophodni za potrebe plovidbe, unose u zemlju i prodaju ih ovlašćenim bankama kao slobodne devize.« — (»Sl. Nov.« br. 32 od 11-II-936).

VII PROMENE KOD OVLAŠĆENIH ZAVODA

A. NOVO OVLAŠĆENI ZAVODI I MENJACI:

Sedište Beograd	
I Domaća banka	Beograd
II Industrijska banka (ograničeno)	Beograd
III Emil Medina	Beograd
Filijala Zagreb	
I Gradska štedionica	Bjelovar
I Prva hrvatska štedionica	Bjelovar
III Komercijalni zavod „Finansijer“	Zagreb
Filijala Ljubljana	
III Ladislav Zajec	Rakek
Filijala Bitolj	
III Braća A. Simončević	Ohrid
Filijala Vršac	
I Gradska štedionica	Vršac
Filijala Maribor	
II Posojilnica u Gornjoj Radgoni	G. Radgona
Filijala Sarajevo	
I Gradska štedion. općine grada Sarajeva	Sarajevo
Filijala Skoplje	
III Šemsijević Ajdar	Gostivar
III Redžepović Ejup	Gostivar
III Karajanović Ilija	Devdelija
Filijala Cetinje	
I Hercegovačka banka	Hercegnovi

III Jadranski Fjord z. s. o. j.
III Zambelić Radoslav

Budva
Budva

B. PRESTALI SU BITI OVLAŠĆENI:
Sedište Beograd

Prometna banka
Hajim Medina

Beograd
Beograd

Filijala Zagreb

Bosanska industr. i trg. banka
Prva hrvatska štedionica

Zagreb
Gospić

Filijala Ljubljana

Kreditni zavod za trg. i industr., eksp.
Ljubljanska kreditna banka, fil.
Ladislav Zajec
Ladislav Zajec

Rakek
Črnomel
Hotedržica
Planina

Filijala Bitolj

Petar Jovanović
Pardo Bohor

Bitolj
Bitolj

Filijala Petrovgrad

Srpska banka

Vel. Kikinda

Filijala Maribor

Ljubljanska kreditna banka, fil.
Obrtna banka

Brežice
Ljutomer

Filijala Skoplje

Jadransko-podunavska banka, fil.
Isak Saporta

Skoplje
Skoplje

Filijala Split

Bosanska industr. i trg. banka, fil.

Split

Filijala Cetinje

Bokeška banka

Kotor

SKRACENI ZNACI

- 1) „D. pr. Kr. Jug. 1935“ = prethodno izdanje ove knjige „Devizni propisi Kraljevine Jugoslavije“, izdanje od oktobra 1935 god.
- 2) r. M. f. = rešenje Ministra finansija.
- 3) Dev. br. = broj cirkulara Narodne banke.
- 4) C. N. b. = cirkular Narodne Banke.

Sadržaj

Predgovor	3
I Devizni pravilnik	5
Čl. 1	5
Čl. 1a	7
Čl. 2	8
Uplate u kliring bez poreskog uverenja	9
Plaćanje podvoza	10
Čl. 4	
Poreska uverenja pri prodaji valuta putnicima	11
Čl. 5	
Studentske povlastice u plaćanju za Švajcarsku	12
Studentske povlastice u plaćanju za Nemačku	13
Čl. 5-a	14
Čl. 6	
Izvoznačka uverenja proizvođača	15
Izdavanje uverenja nepoznatim i nesigurnim licima	16
Uverenja po izvozu u Albaniju	16
Plaćanje podvoza	16
Fakturisanje po izvozu u Nemačku i Italiju	17
Pravdanje uverenja po izvozu u Nemačku	17
Ukidanje dopunskih uverenja	17
Potpisivanje obaveza za izvoznačka uverenja	18
Podnošenje izveštaja o primljenim izvoznim devizama	19
Čl. 8	
Upustva za postupak sa hartijama od vrednosti	21
Iznajmljivanje sefova inostrancima	23

Podnošenje molbi za izdavanje hartije od vrednosti iz depoa inostranaca	24
Prenos inostranih dinarskih potraživanja	25
Isplate u zemlji „internih“ dinara	25
Čl. 9	26
Čl. 10 i čl. 11	27
Čl. 12 i čl. 13	28
Čl. 14 i čl. 15	29
Uputnički promet s Nemačkom	29
Čl. 16	29
Čl. 17, čl. 18, čl. 19 i čl. 19-a	31
Čl. 19-b, čl. 19-v i čl. 19-g	32
Čl. 19-v	
Čl. 19-g	33
Čl. 20 i čl. 20-a	
Čl. 21	34

II Noviji klirinški sporazum

Klirinške i neklirinške zemlje	35
Italija	36
Kliring sa Italijom	36
Privatan kliring sa Italijom	41
Platni promet posle uvođenja sankcija	44
A) Ekonomske sankcije	46
B) Finansijske sankcije	47
V) Delimična likvidacija klirinških potraživanja	48
Pravdanje uverenja po izvozu u Italiju	48
Mađarska	
Privatan kliring	51
Novi postupak u platnom prometu	52
Prenos i uplate mađarskih dinarskih potraživanja kod Narodne banke	56
Nemačka	
Platni promet pre uvođenja privatnog kliringa	57

Privatan kliring — — — — —	58
Platni režim od 15 januara 1936 god. — — — —	60
Primena kursa marke pri pravdanju uverenja za Nemačku — — — — —	64
Terminska trgovina sa čekovnim markama — —	64
Trgovina na berzi sa nemačkim uputnicama — —	65
Otvaranje računa ovl. zavodima u čekov. markama	65
Španija	
Režim od januara 1934 god. — — — — —	66
Režim od 1 juna 1936 god. — — — — —	67
Privatan kliring — — — — —	70
III Kontrola uvoza	73
Spisak artikala — — — — —	75
IV Kontrola uvoza japanske robe	77
V Kontrola plaćanja	79
VI Devizno poslovanje pomorskog brodarstva	82
VII Promene kod ovlašćenih zavoda	85

br. 36092

